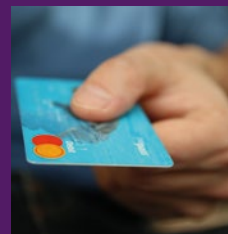

JAAARVERSLAG 2016

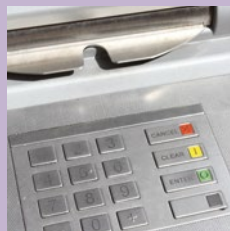
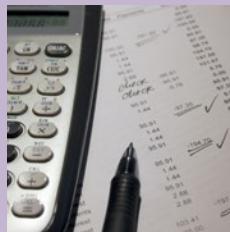
Beroepsvereniging van het Krediet

De BVK is lid van de Belgische Federatie van de financiële sector

Beroepsvereniging van het Krediet

JAARVERSLAG 2016

De teksten en statistieken uit onderhavig jaarverslag mogen niet gereproduceerd worden zonder uitdrukkelijke vermelding van de bron: "Beroepsvereniging van het Krediet (BVK)".

1	Woord van de Voorzitter van de Raad van Bestuur	7
----------	---	---

2	De Beroepsvereniging van het Krediet	10
	2.1. Een representatieve en gespecialiseerde gesprekspartner	10
	2.2. Synergie	10
	2.3. De leden van de BVK	10
	2.4. De evolutie van het ledenbestand	11
	2.5. De dienstverlening aan de leden: een ontmoetingspunt voor de financiële sector	11
	2.5.1. Informatie en vorming	11
	2.5.2. Lobby op regionaal, federaal en Europees niveau	14
	2.5.3. Communicatie	15
	2.6. De dienstverlening aan de consument: verantwoord krediet	15
	2.6.1. Gedragscode met principes om op verantwoorde wijze consumenten- en hypothecair krediet aan te gaan en te verstrekken	15
	2.6.2. Zorgtraject in geval van onvoorziene gebeurtenissen	15

3	De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren	19
	3.1. Krediet aan particulieren	19
	3.1.1. Situatieschets	19
	3.1.2. Evolutie van de markt van het krediet aan particulieren in de voorbije tien jaar	22
	3.2. Consumentenkrediet	23
	3.2.1. De verrichtingen op afbetaling	23
	3.2.2. De kredietopeningen	25
	3.3. Consumentenkrediet als motor voor de economie	28
	3.4. De markt van het hypothecaire krediet	29
	3.4.1. Evolutie van de kredietactiviteit	29
	3.4.2. Gemiddelde bedragen	32
	3.4.3. Opsplitsing van de productie volgens bestemming	33
	3.4.4. Opsplitsing van de productie volgens soort rentevoet	37

4	Ontwikkelingen inzake consumentenkrediet	41
	4.1. Inleiding	41
	4.2. Impact van de wet op de woningkredietovereenkomsten op het consumentenkrediet	42
	4.2.1. Toepassingsgebied	42
	4.2.2. Nieuwe definities	42
	4.3. Elektronische handtekening	43
	4.4. Autofinanciering	44
	4.5. Guidelines van de FOD Economie inzake de modelovereenkomsten consumentenkrediet	44

5	Ontwikkelingen inzake hypotheccair krediet	46
	5.1. Omzetting van de Europese Richtlijn inzake hypotheccair krediet en de wet van 22 april 2016	46
	5.2. De uitwerking van het ESIS	47
	5.3. De uitvoeringsbesluiten bij de wet	48
	5.3.1. Het Koninklijk Besluit inzake het jaarlijks kostenpercentage	48
	5.3.2. Het Koninklijk Besluit inzake de Centrale voor Kredieten aan Particulieren	49
	5.3.3. Het Koninklijk Besluit inzake dossierkosten	49
	5.3.4. Het Koninklijk Besluit inzake gespreide betaling van commissielonen	50
	5.3.5. Het Koninklijk Besluit inzake deskundige schatters	50
	5.4. Impact van de regionalisering van de woonbonus	50
	5.4.1. Vlaanderen	50
	5.4.2. Wallonië	50
	5.4.3. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	51
	5.5. Digitalisering van de fiscale attesten	51
	5.6. De samenwerking met het Notariaat	52
	5.6.1. Digitalisering van de communicatie tussen kredietgevers en notarissen	52
	5.6.2. De bijwerking van het protocol van 2007	52
	5.7. Wetgevend initiatief ter verlenging van de geldigheidsduur van de hypotheccaire inschrijving	53

6	De vergunning als kredietgever en de inschrijving als kredietbemiddelaar _____	55
	6.1. De vergunning als kredietgever _____	55
	6.2. De inschrijving als kredietbemiddelaar _____	56
	6.3. Het belang van een goede beroepskennis voor de kredietbemiddelaars _____	56
	6.4. Situatie van de “sub-bemiddelaars” in consumentenkrediet _____	58

7	De organen van de vereniging _____	60
	7.1. Raad van Bestuur _____	60
	7.2. Secretariaat _____	62
	7.3. Technische commissies _____	63
	7.4. Ledenlijst op 31 december 2016 _____	68

Woord van de Voorzitter
van de Raad van Bestuur

Woord van de Voorzitter van de Raad van Bestuur

Dames en Heren,

Ook 2016 was een goed jaar voor het **hypothecair en het consumentenKrediet**. Na enkele moeilijke jaren, waarbij eind 2014 het aantal verstrekte consumentenKredieten op afbetaling zich op het laagste niveau bevond sinds in 1996 met de inzameling van deze gegevens werd begonnen, is er sinds vorig jaar opnieuw een stijging van het aantal verstrekte Kredieten op afbetaling, vooral onder impuls van de renovatie- en de autoKredieten. Door de ongezien lage rentevoeten voor hypothecaire Kredieten werd ook hier de positieve lijn van 2015 doorgetrokken in de eerste drie trimesters van 2016. De Kredieten voor de aankoop van een woning in 2015 en 2016 zijn op hoog niveau gebleven. Na een terugval in 2015 zijn ook de bouwKredieten in aantal toegenomen.

Negatief blijven de talloze aanvragen voor **herfinancieringen**. Vanaf september 2014 heeft het aantal herfinancieringen een nooit eerder geziene stijging gekend met absolute uitschieters in de eerste maanden van 2015, toen drie op de vier verrichtingen een herfinanciering betrof. Sindsdien stabiliseerde het aantal herfinancieringen op een hoog niveau. Zo was in de eerste negen maanden van 2016 nog steeds 1 op de 2 verrichtingen een herfinanciering. De sector blijft, zoals reeds beschreven in het vorige jaarverslag, bij zijn standpunt dat de huidige wederbeleggingsvergoeding van maximaal 3 maanden interest best zou worden herzien om haar meer in overeenstemming te brengen met de economische realiteit en langlopende overeenkomsten met een vaste rentevoet economisch leefbaar te houden. De politiek heeft van deze mogelijkheid evenwel geen gebruik gemaakt bij de omzetting van de Richtlijn "woningKredietovereenkomsten", die uiterlijk 21 maart 2016 moest omgezet zijn. Deze deadline werd echter niet gehaald.

Die **omzetting** gebeurde uiteindelijk na het nodige constructieve overleg door de **wet van 22 april 2016**, die in werking zou treden op 1 december 2016. Het werd een vrij getrouwe omzetting van de richtlijn. De wetgeving inzake hypothecair Krediet wordt ingrijpend hervormd, met onder meer een verschuiving van het toepassingsgebied inzake consumentenKrediet naar hypothecair Krediet met een roerende bestemming. De Belgische wetgever opteert er terecht voor om de bepalingen inzake consumentenKrediet eveneens van toepassing te maken op deze nieuwe soort hypothecaire Kredieten. Ook op hypothecaire Kredieten met een onroerende bestemming werden heel wat bepalingen inzake consumentenKrediet van toepassing gemaakt. De invoering van een **jaarlijks Kostenpercentage (JKP)** voor hypothecaire Kredieten met een onroerende bestemming maakte het geheel nog wat complexer. De consumentenKredietgevers zijn intussen vertrouwd met het JKP, maar voor heel wat hypothecaire Kredietgevers vormt dit een nieuw en complex begrip. Er moest dan ook voldoende tijd gelaten worden voor de implementatie bij de Kredietgevers.

Ook op vlak van de **Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP)** zullen er dus een aantal aanpassingen moeten gebeuren, onder meer op vlak van de productvormen met betrekking tot hypothecair Krediet. Daarnaast worden voor nieuwe registraties enkele bijkomende gegevens geregistreerd, zoals de datum van het sluiten van de Kredietovereenkomst en, in voorkomend geval, de datum van opeisbaarheid. Dit vormen voor de Kredietgevers eveneens aanpassingen met niet te verwaarlozen impact op de interne Kredietverleningsprocessen. Verder blijft de sector vragende partij voor de opname van mobiele telecomschulden in de CKP. Dergelijke schulden kunnen immers wijzen op meer fundamentele betalingsmoeilijkheden, aangezien uit een studie van de NBB blijkt dat personen met een dergelijke betalingsachterstand tot 10x meer risico lopen om ook een betalingsachterstand voor Krediet op te lopen.

Woord van de Voorzitter van de Raad van Bestuur

Door de voornoemde complexiteit nam de uitwerking van de Koninklijke besluiten inzake het JKP, de Centrale voor Kredieten aan Particulieren, de gespreide betaling van de helft van het commissieloon, enz. dan ook meer tijd in beslag dan verwacht. Zo werden de werkzaamheden met betrekking tot het omvangrijke en belangrijke KB inzake het JKP pas in de zomer van 2016 afgerond. Rekening houdend met de laattijdige publicatie van dit KB (eind oktober) was een uitstel van de inwerkingtreding van de wet noodzakelijk. Na overleg werd de datum van 1 april 2017 afgesproken. Ik wens de regering en de administratie te bedanken voor de samenwerking en het begrip. Een aantal andere noodzakelijke Koninklijke besluiten wachtten eind 2016 evenwel nog steeds op publicatie.

De Nationale Bank van België kondigde begin 2016 aan dat, rekening houdend met een aantal volgens haar alarmerende signalen op vlak van de evolutie van de woningprijzen en de schuldenlast van de gezinnen, een toekomstige macroprudentiële maatregel zou worden voorzien die de betrokken banken verplicht meer kapitaal opzij te zetten voor hypothecaire kredieten aan particulieren met een verhouding van meer dan 80% (loan to value) tussen het bedrag van de verstrekte hypothecaire kredieten en de onderliggende waarborgen. Deze maatregel werd in de loop van 2016 in overleg tussen Febelfin en de Nationale Bank van België verder technisch op punt gesteld en zal in de tweede helft van 2017 van kracht worden.

Wat het consumentenkrediet betreft, heeft de BVK zich toegespitst op een analyse van de juridische en praktische gevolgen van de wet tot omzetting van de Europese Richtlijn betreffende het woningkrediet voor de sector van het consumentenkrediet. Die nieuwe wetgeving zorgt weliswaar ervoor dat de regels voor het hypothecair krediet nauwer aansluiten bij die voor het consumentenkrediet, ondanks de duidelijke verschillen tussen beide vormen van krediet, maar zij houdt ook een aantal wijzigingen in voor de sector van het consumentenkrediet. Daarbij gaat het meer bepaald om het toepassingsgebied van de wet en de Richtlijn en om de wijze waarop de kredietgevers de solvabiliteit van de consumenten moeten beoordelen.

Op het gebied van de autoleningen heeft de Economische Inspectie toelichting verstrekt bij haar Guidelines voor de aan de consumenten gerichte reclame voor autoleningen, als gevolg van de resultaten van haar controle tijdens het Autosalon 2015 en een aantal vragen om verduidelijking vanwege de kredietgevers. Die Guidelines staan nu op de website van de FOD Economie.

Ten slotte was 2016 ook het jaar waarin nieuwe regels betreffende het statuut van kredietbemiddelaar werden ingevoerd. Tussen januari en november 2016 namen bijna 7.600 kredietbemiddelaars deel aan het kredietexamen bij Febelfin Academy om zo te kunnen voldoen aan de beroepskennisvereisten die sedert 1 november 2015 van kracht zijn. De overgangperiode die voor bepaalde kredietbemiddelaars geldt, loopt stilaan ten einde (30 april 2017) en de FSMA heeft samen met de BVK erop gewezen dat de kredietbemiddelaars er goed aan doen hun inschrijvingsdossier tijdig in te dienen.

Ik dank alvast het secretariaat voor de constructieve samenwerking de voorbije 4 jaar van mijn mandaat. Samen met de leden hebben we onze beroepsvereniging gemaakt tot wat ze vandaag is: een geloofwaardige en professionele gesprekspartner van de overheid en de stakeholders.

Ook in 2016 heeft onze beroepsfederatie, gesteund door Febelfin, de belangen van de leden inzake hypothecair en consumentenkrediet immers ten volle behartigd. Beide kredietvormen zijn zonder twijfel van essentieel belang voor onze economie. Ze mogen niet worden gestigmatiseerd. Met een gezamenlijk volume van ruim 220 miljard EUR aan uitstaande kredieten is die stuwende rol onbetwistbaar.

Niemand, ook de sector niet, heeft baat bij slechte kredieten en een overmatige schuldenlast. Integendeel. Daarom roep ik mijn opvolger op om volop de kaart te blijven trekken van verantwoorde en gezonde kredietverlening verstrekt door professionele kredietgevers en kredietbemiddelaars. Ik heb er alle vertrouwen in dat hij dit ook zal doen. Alleen door steeds oog te hebben voor het noodzakelijke evenwicht tussen het economische en het maatschappelijke belang kan dit doel worden bereikt.

Gerald Bogaert, Voorzitter Raad van Bestuur

De Beroepsvereniging van het Krediet

De Beroepsvereniging van het Krediet

2.1. Een representatieve en gespecialiseerde gesprekspartner

De BVK vertegenwoordigt als beroepsvereniging de sector van het krediet aan particulieren, d.i. het consumentenkrediet en het hypothecair krediet.

Zij is stichtend lid van de Belgische Federatie van de Financiële sector – Febelfin, samen met de Belgische Vereniging van Banken en Beursvennootschappen (BVB), de Belgische Leasing Vereniging (BLV), de Belgische Vereniging van Asset Managers (BEAMA) en de Belgische Vereniging van Beursleden (BVBL).

Febelfin, inmiddels sinds 1 januari 2014 omgevormd tot een VZW, werd opgericht in maart 2003 met als doel

- efficiënter, coherenter en meer toekomstgericht op te treden ter bevordering van de belangen van de financiële sector en het Belgische financiewezen;
- iedere "specialisatie" in de financiële sector de kans te geven om haar standpunt naar voren te brengen en haar belangen op een zo efficiënt mogelijke wijze te verdedigen;
- synergie tot stand te brengen.

2.2. Synergie

Binnen Febelfin maakt de BVK deel uit van de business line Retail Banking. De Secretaris-generaal van de BVK is tevens Director Commercial Banking van Febelfin. Op die manier maakt de BVK dan ook volwaardig deel uit van de Febelfinstructuur, waarbij het interne bestuur van de BVK autonoom blijft georganiseerd.

De BVK kan zodoende haar opdrachten met optimale efficiëntie uitvoeren dankzij een synergie, niet alleen op administratief vlak, maar ook op vlak van de behandelde materies. Denken we maar aan de opvolging door Febelfin van materies zoals de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de anti-witwaswetgeving, de betaalinstrumenten, enz.

2.3. De leden van de BVK

De 57 BVK-leden (op 31 december 2016) maken samen meer dan 95% uit van de Belgische markt van het consumentenkrediet en ongeveer 90% van de Belgische markt van het hypothecair krediet.

De bij de BVK aangesloten financiële instellingen zijn :

- banken;
- verzekeringsmaatschappijen;
- financiële instellingen, waarvan sommige bovendien leasing verstrekken;
- hypothecaire ondernemingen;
- kredietverzekeraars;
- distributieondernemingen of dochterondernemingen van distributieondernemingen die erkend zijn als consumentenkredietverstrekkers;
- ondernemingen die accreditief- en kredietkaarten uitgeven.

Eén onderneming maakt ook deel uit van de BVK als geassocieerde onderneming nl. Hoist Kredit ab.

De Beroepsvereniging van het Krediet

2.4. De evolutie van het ledenbestand

Nieuwe leden :

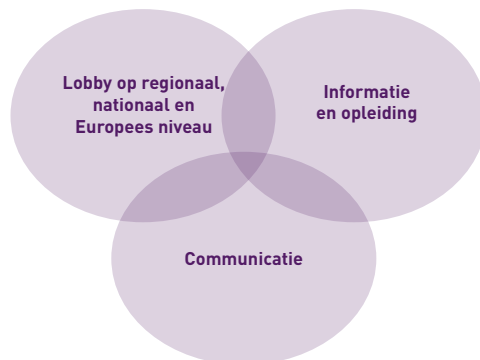
- CREAMIN N.V.
- DELTA LLOYD LIFE N.V.
- KEYTRADE BANK N.V.
- ONESTO KREDIETMAATSCHAPPIJ N.V.

Einde lidmaatschap :

- MERCEDES BENZ FINANCIAL SERVICES BELUX heeft zijn erkenning niet hernieuwd om kredieten aan particulieren toe te staan.

2.5. De dienstverlening aan de leden : een ontmoetingspunt voor de financiële sector

Dankzij haar openheid en de verscheidenheid aan leden vormt de BVK als vanzelfsprekend een bevoorrechte ontmoetingsplaats voor de Belgische markt van de kredietverlening aan particulieren en haar waarnemers. De BVK heeft de volgende drie kernopdrachten die raakvlakken vertonen:

2.5.1. Informatie en vorming

De eerste opdracht van de BVK betreft de informatieverstrekking aan en de opleiding van haar leden. De informatie heeft betrekking op de meer algemene en de technische aspecten van de kredietverlening aan particulieren. De hoge kwaliteit van die informatie is het gevolg van de doelbewuste toespitsing van de bekwaamheden van de BVK op een welomschreven materie.

WAT?

Informatie over actualiteit, wets- en reglementsbepalingen

De BVK volgt zowel op nationaal als Europees vlak de politieke, economische en juridische ontwikkelingen in de sector op de voet en informeert de leden daarover via diverse kanalen. In de loop van 2016 werd ruime documentatie toegezonden betreffende technische aangelegenheden die van bijzonder belang zijn voor de sector, zoals bijvoorbeeld referteindexen inzake hypothecair krediet, de evolutie van de maximale jaarlijkse kostenpercentages, de fiscale attesten i.v.m. het hypothecair krediet, de informatie-uitwisseling met notarissen, de wet houdende vereenvoudiging van de procedure betreffende de overdracht van het loon, de wet van 22 april 2016 houdende wijziging en invoering van bepalingen inzake consumentenkrediet en hypothecair krediet in verschillende boeken van het Wetboek van economisch recht, de koninklijke besluiten die in uitvoering van deze wet worden genomen, zoals het koninklijk besluit inzake het JKP, inzake de gespreide betaling van een deel van het commissieloon, enz., de examenregels die integrerend deel uitmaken van het examensysteem dat door de FSMA werd erkend, het Waals decreet betreffende de Chèque Habitat, alsook informatie over de contacten met de controleautoriteiten, de toezichthoudende overheden en de bevoorrechte partners.

Gedetailleerde statistieken

Op vlak van het consumentenkrediet worden de leden op de hoogte gehouden van de gedetailleerde maandelijkse productiecijfers met uitsplitsing volgens een aantal hoofdrubrieken (nieuwe wagen, tweedehandse wagen, energiebesparing, ...) evenals van de halfjaarlijkse productie- en omloopstatistieken op basis van de aangiften aan de FOD Economie.

Ook voor het hypothecair krediet worden maandelijkse en driemaandelijkse productie- en omloopstatistieken bekendgemaakt. Sinds 2009 wordt ook een 'kredietbarometer' verspreid, die bij het begin van elke maand de tendens van de voorbije maand weergeeft.

Tot slot worden eenmaal per jaar individuele statistieken (minstens één jaar oud) met betrekking tot de marktaandelen inzake hypothecair en consumentenkrediet ter beschikking van de leden gesteld.

Externe studies

Ten behoeve van haar leden laat de BVK op regelmatige basis studies uitvoeren, zoals een bevraging door een extern onderzoeksbureau met oog op de totstandkoming van een kredietbarometer, die inzicht verschaft over de aankopen (op krediet) uitgevoerd in de afgelopen 12 maanden en de te verwachten aankopen (op krediet) in de komende 12 maanden.

Wat?

informatie over wets- en reglementsbepalingen, actualiteit, gedetailleerde statistieken en externe studies

De Beroepsvereniging van het Krediet

HOE?

Flashberichten

Aan de hand van elektronische flashberichten worden de leden geïnformeerd over de actualiteit met betrekking tot het krediet aan particulieren en over de ontwikkelingen bij de BVK en de acties die zij onderneemt. Deze flashes worden als informatiebron erg op prijs gesteld door onze leden.

Website

De website (www.upc-bvk.be) bestaat uit een deel dat toegankelijk is voor het publiek en een deel dat alleen voor de leden is bestemd. Op de website vindt men onder meer de gedragsregels die gelden voor de sector, evenals uitgebreide statistieken en allerlei nuttige informatie.

Technische commissies

Diverse technische commissies verlenen bijstand aan de Raad van Bestuur en het Bureau. Samen met het Bureau en de Raad van Bestuur vormen zij het hart van de vereniging. In de maandelijkse vergaderingen stellen talrijke specialisten van de leden hun bekwaamheid en tijd ten dienste van de sector. Die commissies vormen gespecialiseerde teams voor de ontwikkeling van creatieve en innoverende voorstellen en/of oplossingen voor de juridische of andere problemen waarmee de leden dagelijks kunnen worden geconfronteerd.

Binnen de BVK zijn momenteel 5 vaste Commissies werkzaam : de Juridische Commissie Consumentenkrediet, de Juridische Commissie Hypothecair Krediet, de Commissie voor Financiële en Economische Aangelegenheden, de Commissie Kredietbemiddelaars en de Commissie Autofinancieringen. Daarnaast zijn eveneens ad hoc werkgroepen werkzaam, afhankelijk van de actualiteit.

Studiedagen

Op 21 april werd in het Auditorium van KBC BANK een studievoormiddag georganiseerd gewijd aan het hypothecair krediet, inzonderheid aan de omzettingwet en het ontwerp van KB inzake het JKP.

Onder meer volgende onderwerpen kwamen aan bod:

- De precontractuele fase: kredietwaardigheidsbeoordeling, gebundelde verkoop, adviesplicht, ESIS en acceptatie
- De kredietovereenkomst, haar zekerheden en uitvoering: enkele capita selecta
- Het JKP en zijn uitdagingen

Op 20 mei werd in het Huis van de Automobiel eveneens een studievoormiddag georganiseerd, gewijd aan de kredietbemiddeling inzake consumentenkrediet en de nieuwe regelgeving voor bemiddelaars.

Onder meer volgende onderwerpen kwamen aan bod:

- Nieuwe regeling betreffende de uitoefening van het beroep van kredietbemiddelaar
- Voorstelling online inschrijvingsprocedure en Q&A door de FSMA
- Leer- en examenmogelijkheden (Febelfin Academy)
- Ombudsfijn: inschrijving en klachtenbehandeling

Documentatie is beschikbaar op de website van de BVK (www.upc-bvk.be) in de rubriek die gereserveerd is voor de leden.

Hoe?

flashberichten
website
technische commissies
studiedagen & workshops

2.5.2. Lobby op regionaal, federaal en Europees niveau

De BVK is een erkend gesprekspartner van de politieke en toezichhoudende overheden, de overige beroepsverenigingen en -federaties in de financiële sector, de consumentenorganisaties en andere stakeholders.

Zij neemt regelmatig contact met de politieke besluitvormers en met de toezichhouders in verband met bepaalde thema's, en heeft op permanente basis zitting in de **Raad voor het Verbruik, de Commissie voor de Verzekeringen, het Begeleidingscomité van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren en het Begeleidingscomité van het Fonds ter Bestrijding van de Overmatige Schuldenlast**.

Sinds 1 januari 2015 zetelt de BVK ook in de Raad van Bestuur van de **VZW Accesso**, dit is de Compensatiekas voor tussenkomst inzake schuldsaldoverzekeringen tot waarborg van een hypothecair krediet van personen met een verhoogd gezondheidsrisico.

Door het toenemende gewicht van de Europese regelgeving is de BVK ook actief op Europees niveau, als lid van **EUROFINAS** (de Europese Vereniging voor Consumentenkrediet) en **EMF** (de Europese Hypothecaire Federatie) en stelt zij haar expertise ter beschikking bij de voorbereiding van nieuwe aanbevelingen en richtlijnen.

Op regionaal niveau is de BVK vertegenwoordigd in de Raad van Bestuur van de **VZW Observatoire du Crédit et de l'Endettement** en in de Raad van Bestuur van het **Vlaams Centrum Schuldenlast**.

Tot slot is zij vertegenwoordigd in het **Bemiddelingscollege** en in het **Begeleidingscomité van Ombudsfijn** (www.ombudsfijn.be).

STAKEHOLDERS

Aanverwante beroepen
 - Federatie Notariaat
 - Nationale Kamer gerechtsdeurwaarders
 - ...

Politiek (federaal en regionaal)
 - Parlement
 - Regeringen en kabinetten

Europees Parlement/
 Europese Commissie

Academische wereld
 - Universiteiten
 - Hogescholen

Toezichhouders
 - FSMA
 - NBB
 - FOD Economie
 - FOD Financiën

Ondernemingswereld
 - Bouwsector
 - Autosector
 - Distributiesector
 - ...

Vertegenwoordigers van de consumenten

VERTEGENWOORDIGINGEN

Eurofinas

European Mortgage Federation

European Banking Federation

EBIC working groups

Febelfin Academy

VZW Accesso (Compensatiekas)

Fonds Bestrijding Overmatige Schuldenlast

Centrale Kredieten Particulieren

Observatoire du Crédit et de l'Endettement

Vlaams Centrum Schuldenlast

Bemiddelingscollege Ombudsfijn

Raad voor het Verbruik

Commissie Verzekeringen

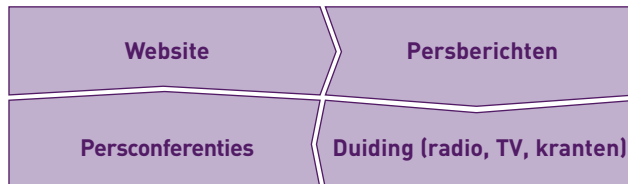
ad hoc werkgroepen

De Beroepsvereniging van het Krediet

2.5.3. Communicatie

Transparantie is een belangrijke waarde binnen de sector. Daarom faciliteert de BVK perscontacten en publiceert zij persberichten over interessante ontwikkelingen in de markt van de kredieten aan particulieren. Via de perswoordvoerders van Febelfin blijft de BVK een vast aanspreekpunt voor duiding over sectoraangelegenheden op radio en televisie, en in de schrijvende pers.

2.6. De dienstverlening aan de consument: verantwoord krediet

2.6.1. Gedragscode met principes om op verantwoorde wijze consumenten- en hypotheccair krediet aan te gaan en te verstrekken (Volledige gedragscode: zie bijlage 1)

In 2009 werd een nieuwe gedragscode voor verantwoord kredietverlening opgesteld die bestaat uit tien principes die de volledige kredietcyclus beslaan, van het eerste contact met de klant tot het beheer van een eventuele betalingsachterstand. Het is de bedoeling de klanten ondubbelzinnig te informeren en ze te begeleiden, hun kredietwaardigheid te onderzoeken en wanbetalingen te voorkomen en te beheren. Hiermee levert de sector een concrete bijdrage tot het behoud van het vertrouwen van de klant in zijn financiële-dienstenverlener. De BVK heeft zich ertoe verbonden om via haar overleg- en beslissingsorganen haar leden permanent ertoe aan te zetten om de code op het terrein in acht te nemen. De gedragscode is beschikbaar op de website van de BVK.

Tevens waren de leden van de BVK reeds gebonden door een gedragscode met betrekking tot de precontractuele fase voor hypotheccaire kredieten. Die gedragscode strekte ertoe de consument op een correcte en uniforme wijze te informeren over de voorwaarden van hypotheccaire kredieten, zodat hij makkelijker de beste kredietaanbiedingen kan vergelijken.

De wet van 22 april 2016, die de Richtlijn “inzake kredietovereenkomsten voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen” in Belgisch recht omzet, voorziet in een wettelijke reglementering van de meeste aspecten die deze beide gedragscodes omvatten.

Als sectororganisatie vervult de BVK daarenboven een informatieve rol ten aanzien van de consument als aanvulling op de informerende taak van elke kredietgever. De website van de BVK verschaft verduidelijking over de belangrijke stappen bij het aangaan van een krediet. In het kader van de strijd tegen overmatige schuldenlast wordt ook een instrument ter beschikking gesteld dat de gezinnen kan helpen bij hun budgetbeheer. Op die manier moet de consument in staat zijn om weloverwogen beslissingen te nemen en zijn kennis over alle fasen van de kredietverlening te verbeteren. Zowel de budgetcalculator als de gids van het consumentenkrediet blijven behoren tot de meest bezochte webpagina’s.

2.6.2. Zorgtraject in geval van onvoorziene gebeurtenissen (Folder: zie bijlage 2)

Onmiddellijk na het nieuws over de sluiting van Caterpillar in Charleroi (begin september 2016) heeft Febelfin, en in het bijzonder de BVK, een leidraad verstuurd voor de begeleiding van kredietnemers met mogelijke betalingsproblemen met betrekking tot lopende consumenten- en hypotheccaire kredieten aan particulieren.

Deze leidraad kwam tot stand naar aanleiding van de aankondiging van de sluiting van Ford Genk (eind oktober 2012) en is het concrete resultaat van de intentieverklaringen, uitgewerkt door een ad hoc werkgroep van Febelfin om, waar mogelijk, de eventuele negatieve gevolgen voor de betrokken werknemers mee te helpen verlichten.

Belangrijk is te benadrukken dat:

- het steeds een intentieverklaring is en geen sectorengagement;
- oplossingen gelden voor alle werknemers van bedrijven in Vlaanderen, Wallonië of Brussel.
- oplossingen steeds op maat, geval per geval, zullen worden bekeken door de individuele kredietgevers. Oplossingen worden dus niet door de sector opgelegd.

In dit kader hebben Febelfin en de BVK :

1. De bijzondere aandacht gevestigd op de **gedragscode van de BVK**, met daarin "10 principes om op verantwoorde wijze consumenten- en hypothecair krediet aan te gaan en te verstrekken". Deze gedragscode bevat verscheidene engagementen om oplossingen te zoeken die aan de behoeften van de klant beantwoorden en, meer in het bijzonder in geval van onvoorziene gebeurtenissen in het leven (zoals jobverlies, bedrijfssluiting, tijdelijke werkonbekwaamheid, langdurige ziekte, enz.), de aanpassing/wijziging van de terugbetalingsregeling te onderzoeken.
2. Een **zorgtraject** uitgewerkt dat geldt voor deze gevallen van onvoorziene gebeurtenissen. In dat geval verbindt de sector zich ertoe de principes van de hoger vermelde gedragscode in de praktijk te brengen en te anticiperen op mogelijke problemen.
 - a) op vlak van **consumentenkrediet** zijn de mogelijkheden eerder beperkt, rekening houdend met de zeer rigide wetgeving ter zake. In de meeste gevallen zal alleen de mogelijkheid bestaan de lopende kredietovereenkomst te vervangen door een nieuwe overeenkomst met aangepaste voorwaarden.
 - b) op vlak van **hypothecair krediet** bieden zich diverse mogelijkheden aan om de maandlast te verminderen, zoals
 - een verlenging van de looptijd van het hypothecair krediet;
 - een tijdelijk uitstel van betaling van kapitaal;
 - de gedeeltelijke vervroegde terugbetaling van het hypothecair krediet indien zich daartoe de mogelijkheid aandient;
 - de overschakeling van een maandelijkse afbetaling op basis van vaste kapitaalsaflossing naar aflossing met vaste termijnbedragen;
 - ...
3. Een **sensibiliseringscampagne** gelanceerd met als opzet de kredietnemer aan te zetten om zo snel mogelijk contact te zoeken met zijn kredietgever. In dit kader werden reeds folders en posters aan de leden ter beschikking gesteld die de kredietnemers moeten aansporen om de kredietgever te contacteren van zodra zij toekomstige betalingsmoeilijkheden verwachten. Het wordt sterk aanbevolen om contact te nemen met de kredietgever om mogelijke oplossingen te bespreken.

De BVK en Febelfin zullen, wanneer de vereiste gegevens beschikbaar zijn, een lijst met de telefoonnummers en e-mailadressen van de klanten- en de bemiddelingsdiensten van de individuele kredietgevers die de particulieren kunnen begeleiden op de website plaatsen. Deze contactpunten gelden als eerstelijns hulp met eventuele concrete doorverwijzing naar de bevoegde interne dienst bij de hoofdzetel, bij de regionale zetel of het plaatselijk kantoor of agentschap.

De Beroepsvereniging van het Krediet

Zorg dat de financiële puzzel klopt

ook bij onvoorziene omstandigheden

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

3.1. Krediet aan Particulieren

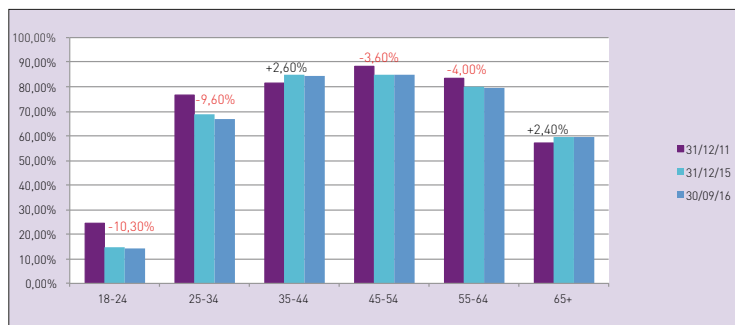
3.1.1. Situatieschets

Eind september 2016 waren er volgens de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België in ons land ongeveer **11,3 miljoen kredietovereenkomsten** voor particulieren in omloop, consumenten- en hypothecaire kredieten samen. Dat is ongeveer onveranderd (+0,3%) ten opzichte van eind 2015. Iets minder dan **68% van de meerderjarige bevolking** heeft daarmee **minstens één consumenten- of hypothecair krediet**. Dit is een daling met 0,5% ten opzichte van vorig jaar, maar al gauw een daling met meer dan 3% ten opzichte van eind 2011, toen nog 71% van de meerderjarige bevolking minstens één krediet had. Daarbij mag niet vergeten worden dat sinds 2011 ook de geoorloofde debetstanden op een rekening tot het toepassingsgebied van de wet op het consumentenkrediet behoren, waardoor sinds dat ogenblik meer dan 2 miljoen bijkomende kredietopeningen als consumentenkrediet worden beschouwd. Tot op dat ogenblik had 57% van de bevolking minstens één (consumenten- of hypothecair) krediet.

Grafiek 1

BRON: NBB

Percentage van de bevolking met minstens één krediet – evolutie 2011 – september 2016

In de leeftijdsgroep van 35- tot 44-jarigen en van 45- tot 54-jarigen heeft iets meer dan 84% een krediet lopen, een lichte daling ten opzichte van vorig jaar. Alle leeftijdscategorieën vertonen overigens een status quo of (vooral) een daling ten opzichte van vorig jaar. Vergeleken met eind 2011 is er wel een stijging met 2,6% in de leeftijdscategorie van 35 tot 44 jaar, terwijl er in de leeftijdscategorie van 45 tot 54 jaar een daling met 3,6% heeft plaats gevonden. In de leeftijdscategorie van 18 tot 24 jaar heeft eind september 2016 slechts 14,3% een of ander krediet, een cijfer dat al enkele jaren in dalende lijn gaat (nog 24,6% in 2011). Eenzelfde sterk dalende trend (-9,6% sinds 2011) vindt plaats in de leeftijdscategorie van 25 tot 34 jaar. In de categorie van de 65-plussers is er sinds 2011 een stijging met 2,4%.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

3

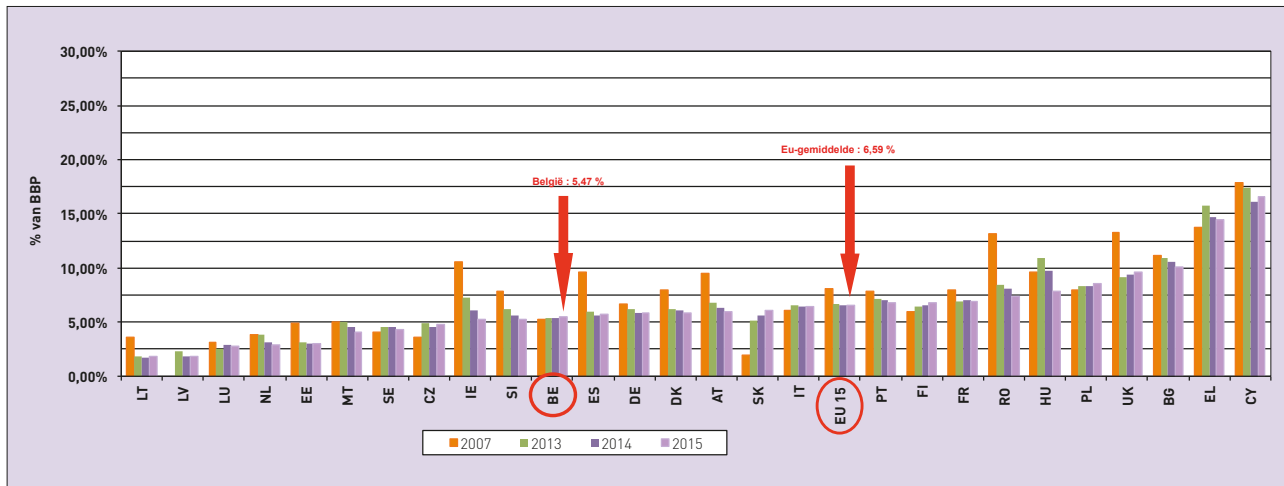
De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Deze, algemeen genomen, stabiele trend ligt in lijn met de vastgestelde evolutie op Europees vlak. In 2015 bedroeg het bedrag aan consumentenkrediet per hoofd van de totale bevolking in België 1.976 EUR, een zeer lichte stijging ten opzichte van 2014 (1.937 EUR) en 2012 (1.892 EUR). Ook de evolutie van de omloop aan consumentenkrediet als percentage van het jaarlijkse BBP tegen marktprijzen vertoonde de voorbije jaren een dalende lijn : in 2011 bedroeg dit 5,69%, maar sindsdien volgde een daling tot 5,47% in 2012 en zelfs tot 5,38% in 2013, waarmee België ruim onder het Europese gemiddelde blijft. In 2014 en 2015 was er dan weer een lichte stijging, waarmee opnieuw het niveau van 2012 (5,47%) werd bereikt.

Grafiek 2

BRON: ECRI

Omloop inzake consumentenkrediet als percentage van het jaarlijks BBP in de EU-landen (2007 - 2015)

Op Europees vlak, waar de omloop inzake consumentenkrediet overeenkomstig cijfers van het ECRI eind 2015 ongeveer 989 miljard EUR bedroeg, neemt België met zijn 22,8 miljard aan uitstaand saldo per einde 2015 slechts 2,3% van dit totaal voor zijn rekening.

Wat hypothecair krediet betreft bedroeg de totale kredietschuld in de EU-28 eind 2015 overeenkomstig cijfers van de Europese Hypothecaire Federatie ongeveer 7.041 miljard EUR, waarvan België met naar schatting 207 miljard EUR (eind 2015) aan uitstaande hypothecaire schuld nauwelijks 2,9% vertegenwoordigt.

Het hypothecaire kredietbedrag per hoofd van de meerderjarige bevolking ligt in 2015 met 23.147 EUR niettemin boven het Europese gemiddelde van de Euro area-19 (16.379 EUR).

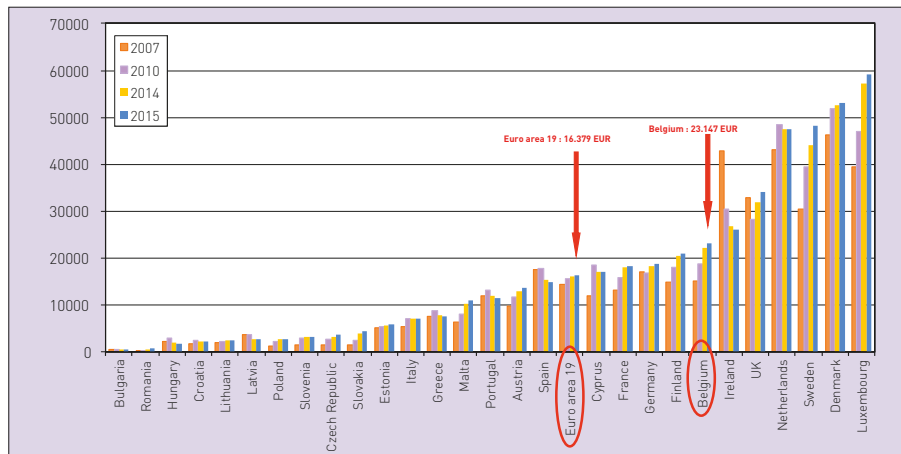

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Grafiek 3

BRON: EUROPEAN MORTGAGE FEDERATION (EMF)

Hypotheair krediet per hoofd van de bevolking

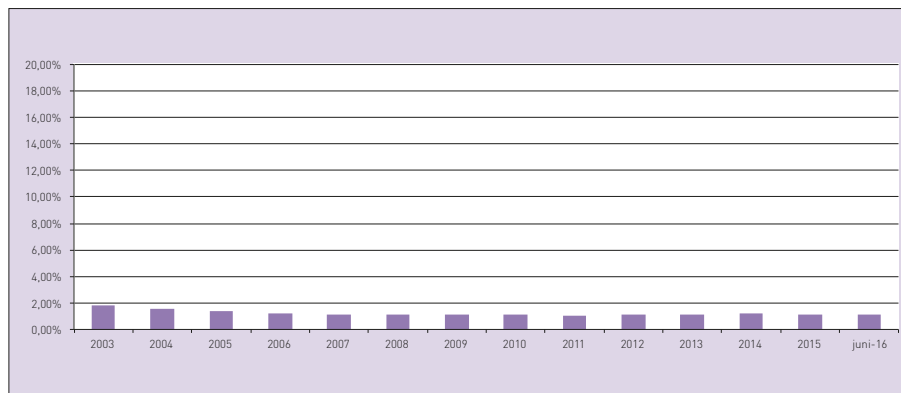
Ook wanneer gekeken wordt naar het hypotheair krediet als percentage van het BBP, kan vastgesteld worden dat België zich enigszins boven het Europese gemiddelde van de EU-19¹ bevindt.

Niettemin kan worden gesteld dat in België nog steeds op verantwoorde manier krediet wordt verstrekt, hetgeen onder meer blijkt uit het feit dat de wanbetalingsgraad inzake hypotheair krediet sinds de financieel-economische crisis van 2008 vrijwel onveranderd is gebleven rond 1,1%.

Grafiek 4

BRON: CENTRALE VOOR KREDIETEN AAN PARTICULIËREN

Ratio aantal niet-geregulariseerde wanbetalingen inzake hypotheair krediet t.o.v. het totale aantal lopende contracten

¹ Eurozone (2015) : België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Slovenië, Cyprus, Malta, Slowakije, Estland, Letland en Litouwen.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

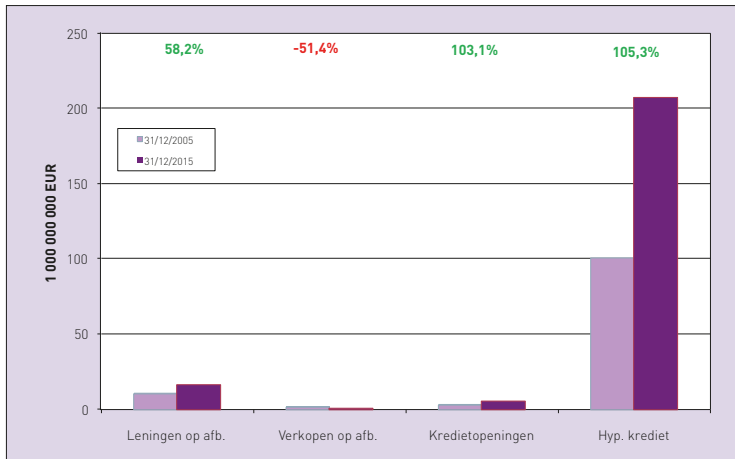
3.1.2. Evolutie van de markt van het krediet aan particulieren in de voorbije 10 jaar

Uitgedrukt in euro is de portefeuille inzake hypothecair krediet (naar schatting 207 miljard eind 2015) negen maal zo groot als de portefeuille inzake consumentenkrediet (22,8 miljard). Het valt eveneens op dat, in bedrag, de groei van het hypothecair krediet (+105% op 10 jaar) bijna dubbel zo hoog ligt dan deze van het consumentenkrediet (+54,3% op 10 jaar). De inflatie over die zelfde periode bedroeg bijna 22%.

Grafiek 5

BRON : NBB, FSMA, FOD ECONOMIE (100% VAN DE MARKT)

Evolutie van de portefeuille inzake krediet aan particulieren (bedrag) in de voorbije 10 jaar

Het hypothecair krediet en het consumentenkrediet blijven dus uiterst belangrijk voor de economie en voor de consumenten, die er hun projecten mee kunnen realiseren.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

3.2. Consumentenkrediet

3.2.1. De verrichtingen op afbetaling

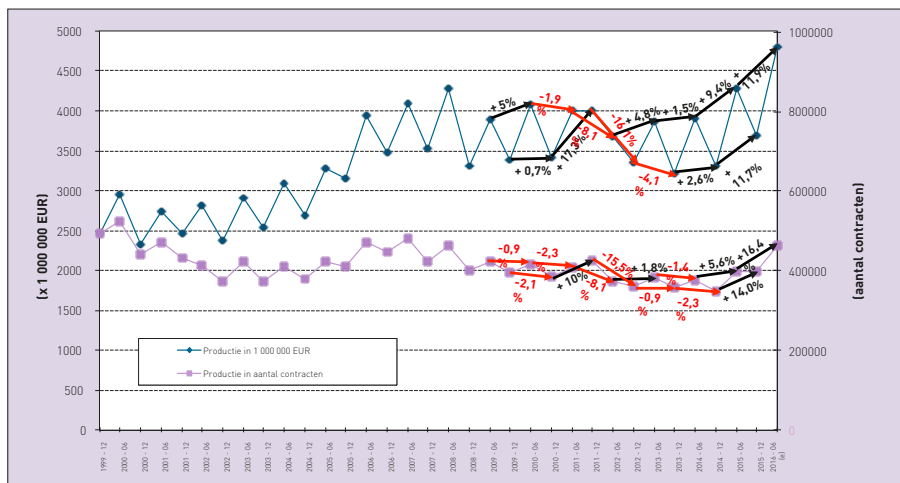
Wat de **verstrekte bedragen** in de vorm van verrichtingen op afbetaling betreft, blijkt uit onderstaande grafiek duidelijk dat het eerste semester van ieder jaar traditioneel een grotere productie vertoont dan het tweede. Dit is in hoofdzaak te wijten aan het feit dat in het voorjaar een aantal belangrijke salons plaatsvinden, zoals het Autosalon en Batibouw.

De 2de helft van 2011 vormt hierop een uitzondering, die volledig toe te schrijven is aan de groene kredieten met interestbonificatie. Het betrof een maatregel waarbij de overheid binnen welbepaalde criteria 1,5% van de interesten ten laste nam van kredieten bestemd voor specifieke energiebesparende investeringen. Aangezien deze maatregel eind 2011 ten einde liep, hebben nog heel wat consumenten hiervan willen genieten en ontstond naar het jaareinde toe een ware stormloop op dergelijke kredieten, met een stijging van het aantal contracten met meer dan 10% tot gevolg t.o.v. het 2de semester van 2010 en een stijging van de overeenstemmende waarde van meer dan 17,5%. Methodologisch gezien is het dus van fundamenteel belang dat vergeleken wordt wat te vergelijken valt, met name de eerste semesters onderling of de tweede semesters onderling.

Grafiek 6

BRON: AD STATISTIEK - FOD ECONOMIE

Productie inzake verrichtingen op afbetaling

Tot de eerste helft van 2008 ging het bedrag aan verstrekte kredieten gestaag in stijgende lijn. Daaraan kwam een einde in het tweede semester van 2008, toen de kredietproductie ingevolge de financieel-economische crisis fors daalde. In de daarop volgende semesters lag de productie aan kredieten op afbetaling, in aantal gesloten overeenkomsten, steeds lager dan in het overeenstemmende semester van het voorgaande jaar. In bedrag konden enkel nog in de eerste helft van 2010 echt positieve cijfers opgetekend worden, in hoofdzaak dankzij de autokredieten. Daarna volgde opnieuw een daling.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

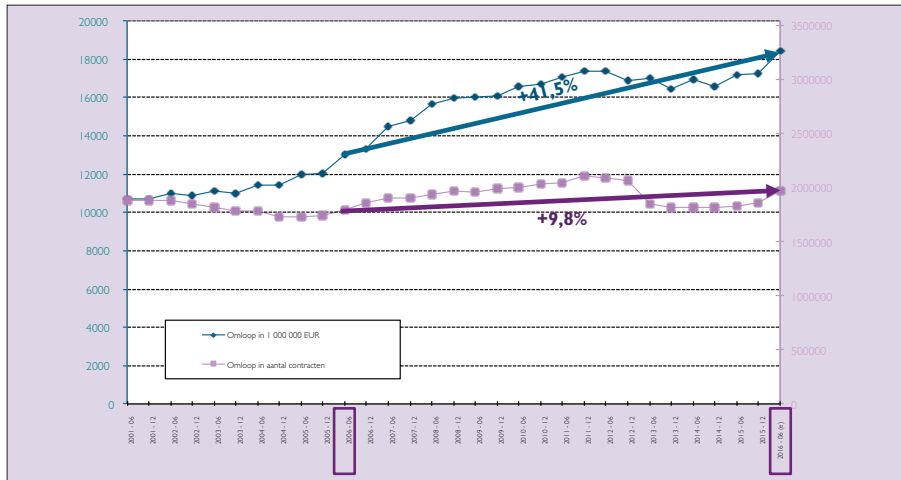
Het tweede semester van 2011 doorbrak de veeleer dalende trend, met een stijging die volledig op conto van de groene kredieten met door de overheid ten laste genomen interestbonificatie kan geschreven worden. In het eerste halfjaar van 2012 kwam de terugslag, met een daling van het aantal verstrekte kredieten met meer dan 8% ten opzichte van de eerste helft van 2011. Nooit eerder lag het aantal verstrekte kredieten op afbetaling zo laag in de eerste helft van het jaar ! Deze forse terugval zette zich ook door in de tweede helft van 2012, met een daling van het aantal verstrekte kredieten met meer dan 16% ten opzichte van de tweede helft van 2011. In de eerste helft van 2013 kwam er een licht herstel, met een stijging van het aantal verstrekte kredietovereenkomsten met 1,8% ten opzichte van de eerste helft van 2012. Maar in de daarop volgende semesters daalde opnieuw het aantal verstrekte kredieten op afbetaling ten opzichte van het overeenstemmende semester van het voorgaande jaar.

Eind 2014 lag het aantal verstrekte kredieten op afbetaling op het laagste niveau ooit sinds in 1996 met de inzameling van de cijfers werd begonnen! Vanaf het eerste halfjaar van 2015 herstelde de markt zich. Sindsdien is er opnieuw een substantiële stijging van het aantal verstrekte kredieten op afbetaling, vooral onder impuls van de renovatie- en de autokredieten. Op basis van voorlopige cijfers voor het eerste semester van 2016 bedraagt die zelfs meer dan 16%.

Grafiek 7

BRON: AD STATISTIEK FOD ECONOMIE

Omloop inzake verrichtingen op afbetaling

In bedrag kan er reeds vanaf 2013 van een ommekeer gesproken worden. Die begon nog eerder aarzelend in 2013 zelf, toen de productie in de eerste helft van het jaar een stijging van minder dan 5% ten opzichte van 2012 kende, maar in de tweede helft opnieuw een daling met meer dan 4% volgde. Vanaf 2014 kent het verstrekte kredietbedrag evenwel een steeds toenemende stijging ten opzichte van hetzelfde semester van het jaar tevoren, die tot dubbele groeicijfers heeft geleid in de tweede helft van 2015 en de eerste helft van 2016. De soms sterkere stijging in bedrag dan in aantal verstrekte kredieten kan verklaard worden door het feit dat de stijging in die semesters vooral plaatsvindt onder impuls van auto- en verbouwingskredieten, die grotere bedragen betreffen.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Kredietverlening blijft dus duidelijk een sterk **ondersteunende rol ten bate van de economie** spelen en vormt zodoende mee een motor van economische heropleving.

De omloop van de verrichtingen op afbetaling is minder gevoelig voor cycli en vertoont dan ook een meer stabiele evolutie. In bedrag kende hij in de afgelopen tien jaar een groei van 41,5%, hetgeen overeenkomt met 17% buiten inflatie. Het aantal contracten daarentegen kende maar een groei van iets minder dan 10%. Het gemiddelde bedrag van de verstrekte kredieten is in de loop der jaren dus toegenomen.

3.2.2. De kredietopeningen

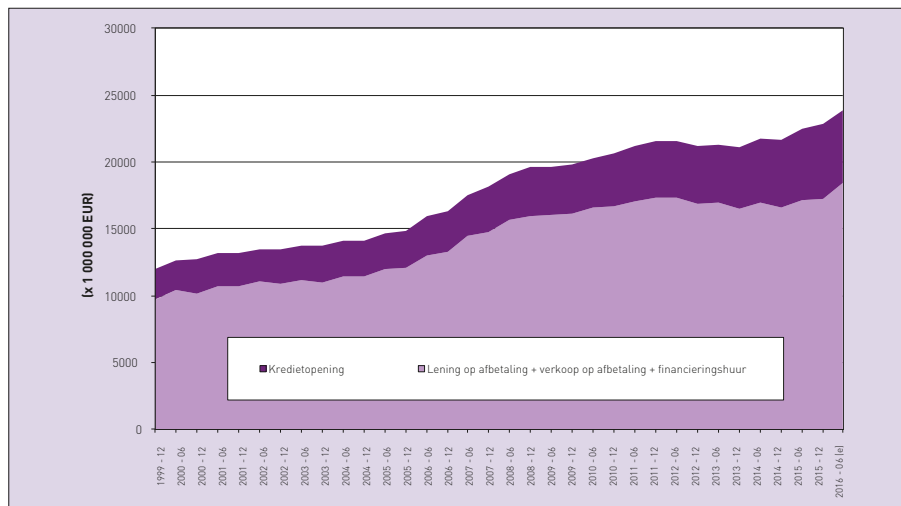
Situering binnen de totaliteit van het consumentenkrediet

Net als in de voorgaande jaren hebben meer dan drie op de vier consumentenkredietovereenkomsten de vorm van een kredietopening, hetgeen mee te verklaren valt door het feit dat ook de geoorloofde debetstanden op een rekening, die ongeveer 56% van de kredietopeningen uitmaken, hiertoe behoren na de uitbreiding van het toepassingsgebied van de wet op het consumentenkrediet tot de geoorloofde debetstanden op een rekening sinds eind 2010.

Grafiek 8

BRON: AD STATISTIEK - FOD ECONOMIE

Omloop inzake consumentenkrediet in bedragen

Wanneer we evenwel de opgenomen bedragen bekijken, blijkt dat de kredietopeningen minder dan één vierde van het totale verschuldigde saldo inzake consumentenkrediet vertegenwoordigen. Deze discrepantie kan verklaard worden door het feit dat de opgenomen bedragen in het kader van kredietopeningen, vooral dan bij geoorloofde debetstanden op een rekening, veel kleiner zijn dan bij verrichtingen op afbetaling. Daarbij mag bovendien niet vergeten worden dat heel wat kredietopeningen, inzonderheid geoorloofde debetstanden op een rekening, ondanks het feit dat ze boekhoudkundig in de portefeuille zijn opgenomen, weinig of niet gebruikt worden.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

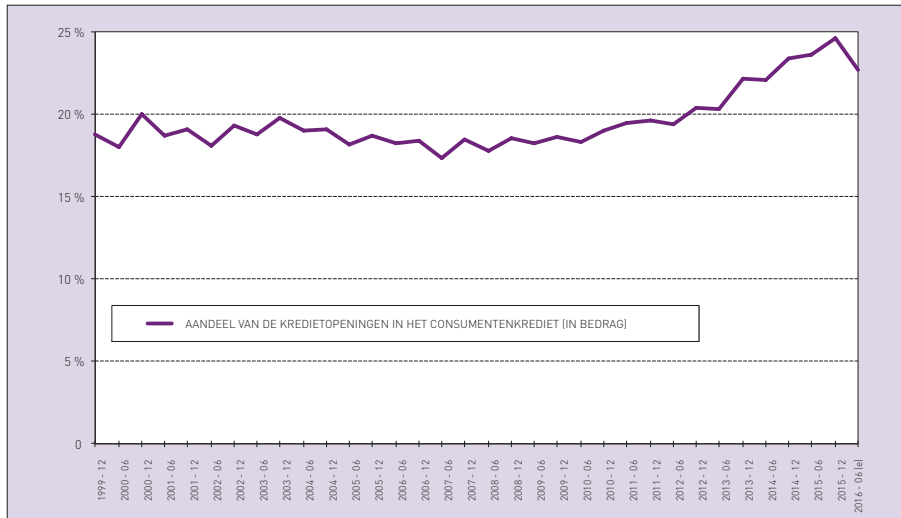
Zoals uit grafiek 8 blijkt, is er na enkele semesters van daling ten opzichte van hetzelfde semester van het voorgaande jaar vanaf de eerste helft van 2014 opnieuw een stijging van de omloop inzake consumentenkrediet merkbaar. Die stijging bedroeg in de eerste helft van 2014 1,8% ten opzichte van het eerste semester van 2013, en 3,6% in het eerste semester 2015 ten opzichte van het overeenstemmende semester van 2014. Die stijging van de omloop zette zich eveneens door in de eerste helft van 2016 (geëxtrapoleerde cijfers op basis van de omloop van de BVK-leden), waar een toename van 6% kon worden vastgesteld ten opzichte van het eerste semester van 2015.

Die stijging is enerzijds toe te schrijven aan de toename van de **uitstaande bedragen** inzake **kredietopeningen**, die in de loop van 2015 met bijna 11% toenamen ten opzichte van eind 2014. Het uitstaande bedrag aan verrichtingen op afbetaling kende daarentegen slechts een stijging met iets minder dan 4 procent in diezelfde periode. In de eerste helft van 2016 evenwel steeg de omloop inzake verrichtingen op afbetaling met bijna 7%, terwijl het uitstaande bedrag inzake kredietopeningen een daling kende **van ongeveer 5%** ten opzichte van eind 2015.

Grafiek 9

BRON: AD STATISTIEK FOD ECONOMIE

Aandeel van de omloop inzake kredietopeningen in de totaliteit van het consumentenkrediet

Het **aantal** uitstaande **kredietovereenkomsten** nam in de tweede helft van 2015 en in de eerste helft van 2016 verder af ten opzichte van een jaar tevoren, vooral ingevolge een daling van het aantal uitstaande kredietopeningen (-2,7%). Het aantal uitstaande verrichtingen op afbetaling kende in dezelfde periode een stijging met bijna 8% ten opzichte van het eerste semester van 2015. Het aandeel van de kredietopeningen in het totale consumentenkrediet schommelde tot 2011, toen het toepassingsgebied van de wet op het consumentenkrediet werd uitgebreid tot de geoorloofde debetstanden op een rekening, vrij stabiel rond de grens van 20%. Sindsdien is een stijging waar te nemen. In de eerste helft van 2016 bedroeg het aandeel van de kredietopeningen in de totaliteit van het uitstaande bedrag aan consumentenkrediet naar schatting iets minder dan 23%.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Evolutie in de afgelopen 10 jaar

In tegenstelling tot de verrichtingen op afbetaling, waarvan het aantal contracten in portefeuille in de afgelopen 10 jaar slechts erg gering is toegenomen, is het aantal bestaande kredietopeningen in dezelfde periode substantieel gegroeid inzonderheid in de eerste helft van 2011, wat in zeer grote mate kan toegeschreven worden aan de uitbreiding van het toepassingsgebied van de wet op het consumentenkrediet.

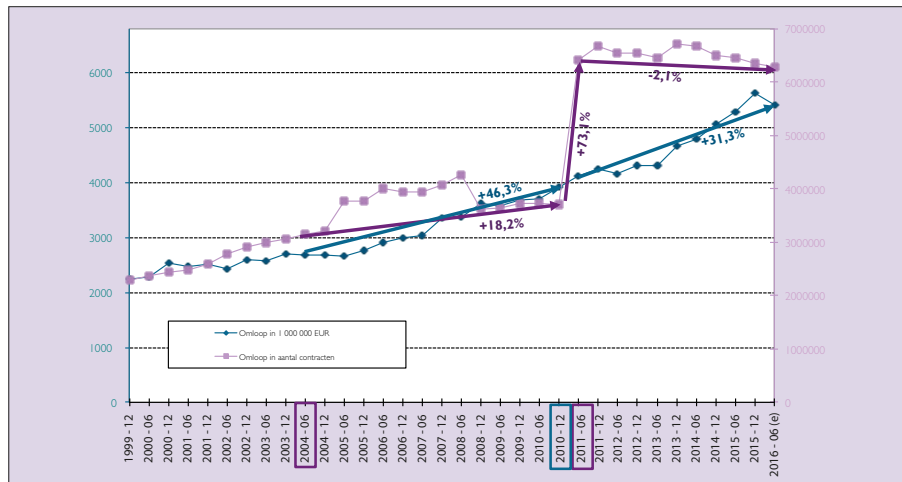
Tussen juni 2004 en eind 2010 zijn de opgenomen bedragen gestegen met iets meer dan 46%, terwijl het aantal kredietopeningen slechts steeg met 18%. Het gebruik van de kredietopeningen nam in die periode dus toe. Eenzelfde vaststelling kan worden gemaakt voor de periode van juni 2011 tot juni 2016. In die periode daalde het aantal kredietopeningen zelfs met ongeveer 2%, terwijl de opgenomen bedragen in diezelfde periode met meer dan 31% zijn gestegen.

In de eerste helft van 2011 was er zoals gezegd een forse stijging van 73% door de uitbreiding van het toepassingsgebied van de wet op het consumentenkrediet. De totaliteit van de opgenomen bedragen is ondanks deze spectaculaire toename van het aantal kredietopeningen in die eerste jaarthelft van 2011 niettemin slechts gestegen met 5,3%. Geoorloofde debetstanden op een rekening zijn dan ook meestal kleinere kredietopeningen die daarenboven minder vaak worden gebruikt.

Grafiek 10

BRON: AD STATISTIEK FOD ECONOMIE

Omloop inzake kredietopeningen

Tot slot kan vastgesteld worden dat het gebruik van de kredietopeningen meestal toeneemt in de tweede jaarthelft, terwijl er in de eerste jaarthelft een stagnering of zelfs een terugloop plaatsvindt. Dit laatste was onder meer duidelijk het geval in het eerste semester van 2012 en van 2013, maar ook van 2016.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

3.3. Consumentenkrediet als motor voor de economie

De volgende overzichtstabel geeft per 31 december van ieder jaar de groei van de markt van consumentenkrediet weer, in omloop en in productie (in bedrag, x 1 miljoen EUR), voor enerzijds de verrichtingen op afbetaling en anderzijds de kredietopeningen.

Tabel 1

BRON: BEREKENINGEN BVK OP BASIS VAN AD STATISTIEK – FOD ECONOMIE EN NBB (INFLATIE)

Nominale groei van het consumentenkrediet (x 1 000 000 EUR) en inflatie

Omloop: op 31.12 van ieder jaar | productie: van de 12 maanden van het jaar

	A verrichtingen op afbetaling		B krediet- openingen		A+B consumenten- krediet		p.m. inflatie
	omloop	productie	omloop	productie	omloop	productie	
1995	7 563	3 790	1 757	1 094	9 320		
1996	7 603 +0,5%	4 088 +7,9%	1 928 +9,8%	976 -10,8%	9 531 +2,3%		2,52%
1997	8 168 +7,4%	4 237 +3,6%	1 984 +2,9%	997 +2,1%	10 152 +6,5%		1,16%
1998	9 061 +10,9%	4 643 +9,6%	2 118 +6,8%	1 013 +1,6%	11 180 +10,1%		0,58%
1999	9 717 +7,2%	5 178 +11,5%	2 240 +5,8%	1 025 +1,1%	11 957 +7,0%		1,95%
2000	10 196 +4,9%	5 285 +2,1%	2 544 +13,5%	1 031 +0,6%	12 740 +6,5%		2,49%
2001	10 709 +5,0%	5 201 -1,6%	2 522 -0,9%	1 052 +2,0%	13 231 +3,9%		2,19%
2002	10 896 +1,8%	5 195 -0,1%	2 609 +3,4%	1 134 +7,8%	13 505 +2,1%		1,36%
2003	11 009 +1,0%	5 445 +4,8%	2 713 +4,0%	1 089 -4,0%	13 722 +1,6%		1,75%
2004	11 443 +3,9%	5 781 +6,2%	2 692 -0,8%	1 262 +15,9%	14 135 +3,0%		2,27%
2005	12 043 +5,2%	6 440 +11,4%	2 768 +2,8%	1 953 +54,7%	14 811 +4,8%		2,88%

	A verrichtingen op afbetaling		B krediet- openingen		A+B consumenten- krediet		p.m. inflatie
	omloop	productie	omloop	productie	omloop	productie	
2006	13 312 +10,5%	7 415 +15,1%	3 001 +8,4%	1 783 -8,7%	16 313 +10,1%		1,64%
2007	14 787 +11,1%	7 613 +2,7%	3 350 +11,6%	2 072 +16,2%	18 137 +11,2%		3,10%
2008	15 958 +7,9%	7 580 -0,4%	3 629 +8,3%	2 076 +0,2%	19 587 +8,0%		2,62%
2009	16 088 +0,8%	7 269 -4,1%	3 688 +1,6%	1 744 -16,0%	19 776 +1,0%		0,26%
2010	16 674 +3,6%	7 488 +3,0%	3 916 +6,2%	2 012 +15,3%	20 590 +4,1%		3,11%
2011	17 348 +4,0%	8 000 +6,8%	4 240 +8,3%	2 670 +32,7%	21 588 +4,8%		3,48%
2012	16 886 -2,7%	7 033 -12,1%	4 320 +1,9%	1 998 -25,2%	21 206 -1,8%		2,23%
2013	16 450 -2,6%	7 074 +0,6%	4 672 +8,1%	2 284 +14,3%	21 121 -0,4%		0,97%
2014	16 599 +0,9%	7 214 +2,0%	5 065 +8,4%	2 447 +7,1%	21 664 +2,6%		-0,38%
2015	17 227 +3,8%	7 968 +10,4%	5 620 +11,0%	2 846 +16,3%	22 848 +5,5%		1,50%

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Aangezien de productie inzake kredietopeningen enkel een potentieel krediet betreft, mag ze niet eenvoudigweg worden opgeteld bij de productie inzake verrichtingen op afbetaling. Er kan daarentegen wel een optelsom gemaakt worden van de omloop inzake verrichtingen op afbetaling en deze inzake kredietopeningen, hetgeen een momentopname geeft op de referentiedatum. Deze som toont aan dat de totale portefeuille inzake consumentenkrediet van alle BVK-leden samen eind 2015 meer dan 22,8 miljard euro bedraagt, een belangrijk bedrag voor zowel de Belgische economie, als voor de particulieren die er hun projecten mee kunnen realiseren.

Het blijft in deze economisch nog steeds onzekere tijden dan ook aangewezen alle kansen op verdere economische groei aan te grijpen en zowel het consumentenkrediet als het hypothecaire krediet vormen daarbij een belangrijke stimulans. **Door verantwoorde kredietverlening te stimuleren kan de overheid een heel potentieel aan economische groeikansen openen.** De wetgeving dient dan ook voldoende ruimte te laten voor een weloverwogen en soepele kredietverlening.

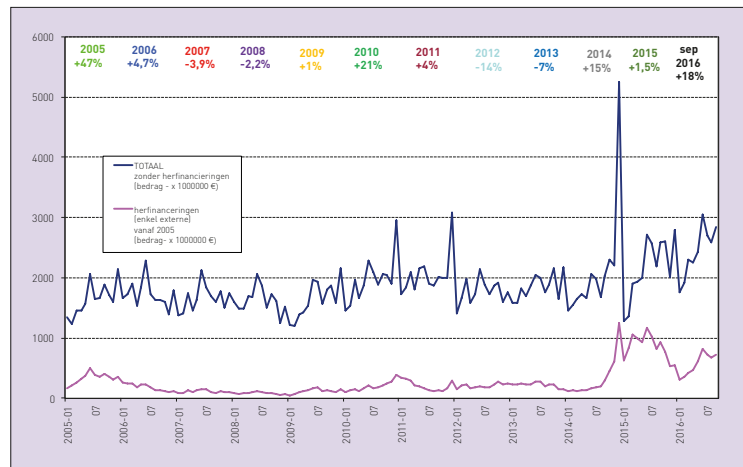
3.4. De markt van het hypothecaire krediet

3.4.1. Evolutie van de kredietactiviteit

Grafiek 11

BRON: BVK (90% VAN DE MARKT)

Productie – herfinancieringen versus realisaties zonder herfinancieringen (in miljoenen EUR) – evolutie ten opzichte van het voorgaande jaar

Om een reëel beeld van de markt van het hypothecaire krediet te krijgen, worden alle herfinancieringen best uit de productiecijfers gehaald, aangezien er geen economische activiteit tegenover staat. Dit is in nevenstaande grafiek gebeurd. Sinds 2005, toen 1 op de 2 verrichtingen een herfinanciering betrof, is het belang van die herfinancieringen in dalende lijn gegaan, met nog slechts 1 op 10 verrichtingen in 2008. In de daarop volgende jaren was ongeveer 1 op de 7 verrichtingen een herfinanciering. In 2012, 2013 en de eerste drie trimesters van 2014 bedroeg het aantal herfinancieringen ongeveer 1 op de 4 verrichtingen. Maar vanaf september 2014 heeft het aantal herfinancieringen een nooit eerder gekende stijging gekend, onder impuls van de uiterst lage rentevoeten, met absolute uitschieters in de eerste maanden van 2015, toen drie op de vier verrichtingen een herfinanciering betrof. Sindsdien stabiliseerde het aantal herfinancieringen op een hoog niveau. Zo was in de eerste negen maanden van 2016 nog steeds 1 op de 2 verrichtingen een herfinanciering.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Na het uitzonderlijke jaar 2005, waarin de waarde van de productie buiten herfinancieringen met 47% was toegenomen ten opzichte van 2004, steeg de productie in 2006 nog nauwelijks met één tiende daarvan. In 2007 viel de productie in bedrag zelfs met bijna 4% terug ten opzichte van 2006, ondanks een betere tweede jaarhalf. 2008 sloot af met een daling van iets meer dan 2% t.o.v. 2007, door een zeer slecht laatste trimester [-13% in toegekende bedragen en -5,5% in aantal nieuwe contracten].

Het begin van de financiële crisis was daar niet vreemd aan. Het jaar 2009 begon zeer zwak, maar dankzij een geleidelijke verbetering in de daarop volgende trimesters kon het jaar nog positief afgesloten worden, met een stijging met 1% ten opzichte van 2008. In 2010 konden sinds lang weer dubbele groeicijfers voorgelegd worden ten opzichte van 2009, vooral door toedoen van de renovatiekredieten. Ook in 2011 bleef de kredietproductie op erg hoog niveau, en was er een stijging met 4 procent, dankzij een zeer sterke tweede jaarhalf die gekenmerkt werd door een stormloop op de groene kredieten, aangezien de fiscale stimuli omtrent energiebesparende investeringen vanaf januari 2012 grotendeels zouden wegvallen.

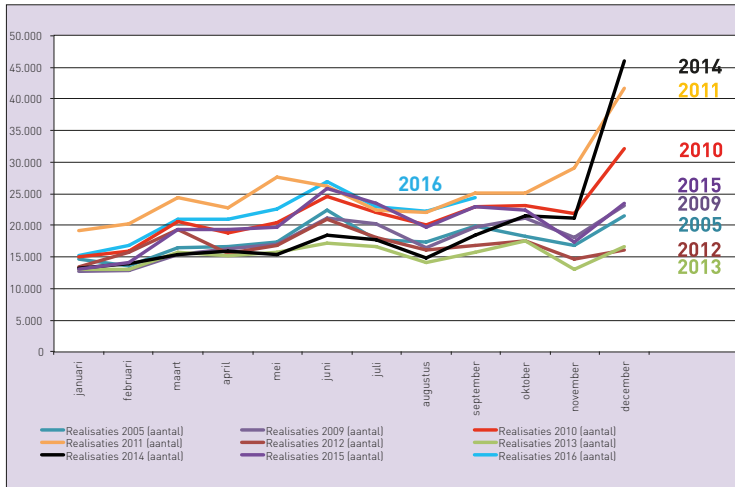
Met als gevolg dat er inderdaad in 2012 een sterke terugval was. Ook in 2013 kende de productie een verdere daling met ongeveer 7% in bedrag ten opzichte van 2012. In de eerste negen maanden van 2014 viel de productie eveneens terug met iets minder dan 3% in bedrag.

Maar vanaf het einde van het derde trimester van 2014 steeg de kredietproductie opnieuw spectaculair. Reden : de aankondiging, in juli 2014, van de daling van de woonbonus in Vlaanderen vanaf 1 januari 2015. Iedereen die aankoop-, bouw of verbouwplannen had, wenste nog van de op dat ogenblik geldende betere voorwaarden inzake de woonbonus in Vlaanderen te kunnen genieten en vervroegde zijn plannen.

Grafiek 12

BRON: BVK (90% VAN DE MARKT)

Productie zonder herfinancieringen (in aantal contracten)

Dit blijkt duidelijk uit het hiernaast vermelde overzicht van de evolutie van de kredietproductie.

In het eerste trimester van 2015 kon dan logischerwijze een terugval verwacht worden, aangezien in de laatste weken van 2014 alle overeenkomsten nog vervroegd werden gerealiseerd. Dit was effectief het geval in de eerste twee maanden van 2015, maar vanaf maart 2015 en zeker het tweede trimester herpakte de kredietproductie zich, onder meer onder impuls van een andere wijziging op vlak van fiscaliteit, met name een aanpassing van de BTW-regeling voor renovaties aan woningen van minstens 5 jaar oud. Vanaf 1 januari 2016 zou de verlaagde BTW van 6% in plaats van 21% immers nog enkel gelden voor renovaties aan woningen van minstens 10 jaar oud.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Tabel 2

BRON: BVK (90% VAN DE MARKT)

Evolutie van de productie (zonder herfinancieringen) ten opzichte van het overeenstemmende trimester van het voorgaande jaar

Trimester	evolutie in aantal contracten	evolutie in verstrekte bedragen
Q 1 2014	-11,03%	-7,02%
Q 2 2014	-8,07%	-3,15%
Q 3 2014	-2,47%	+0,98%
Q 4 2014	+64,07%	+63,14%
Q 1 2015	+9,59%	-2,27%
Q 2 2015	+30,95%	+22,12%
Q 3 2015	+29,97%	+29,00%
Q 4 2015	-28,59%	-24,13%
Q 1 2016	+13,78%	+31,81%
Q 2 2016	+8,63%	+16,29%
Q 3 2016	+5,08%	+10,58%

Maar niet de renovatiekredieten alleen kenden een positief verloop in de loop van 2015. Dit was eveneens het geval voor onder meer kredieten voor de aankoop van een woning. Hierdoor kende de kredietverlening in 2015 een van de hoogste niveaus van de voorbije jaren, vooral wat het tweede en derde trimester betreft.

Door de ongezien lage rentevoeten voor hypothecaire kredieten werd die positieve lijn ook doorgetrokken in de eerste drie trimesters van 2016.

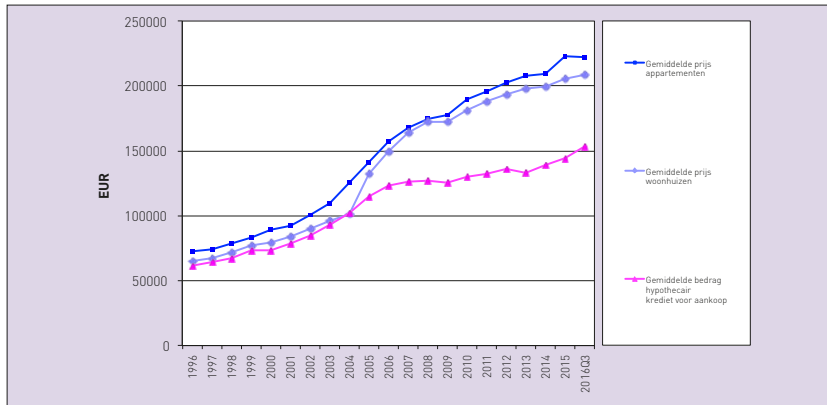
De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

3.4.2. Gemiddelde bedragen

Grafiek 13

BRON: BVK

Gemiddelde bedrag van de verstrekte hypothecaire kredieten

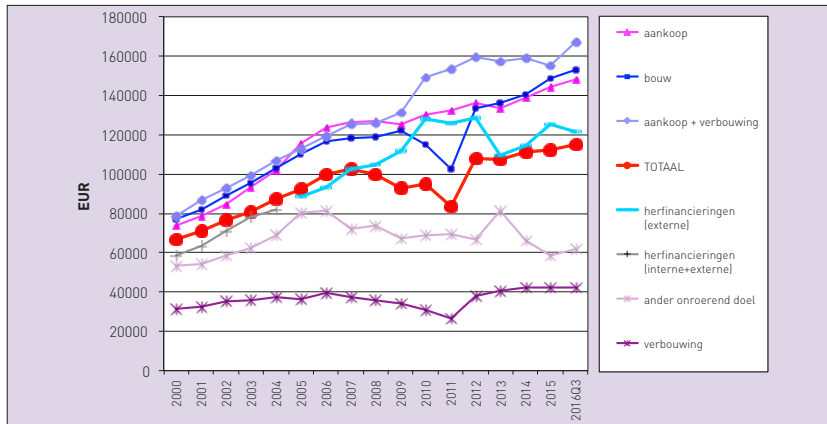

Meer specifiek met betrekking tot de kredieten voor de aankoop van een woning volgde het gemiddelde bedrag tot 2005 min of meer de vastgoedprijzen (zie nevenstaande grafiek), maar sindsdien steeg het gemiddelde bedrag duidelijk minder snel of stabiliseerde het zelfs, terwijl de woningprijzen bleven stijgen. Het gemiddelde bedrag van de kredieten voor de aankoop van een woning is, na enkele jaren van stabilisering rond de 125.000 euro, vanaf 2010 opnieuw beginnen stijgen, en is geleidelijk toegenomen tot ongeveer 153.000 euro in het derde kwartaal van 2016.

Grafiek 14

BRON: BVK (KREDIET) EN FOD ECONOMIE (VASTGOEDMARKT)

Vastgoedmarkt en hypothecair krediet: gemiddelde bedragen

Ook het gemiddelde bedrag van de kredieten voor de bouw van een woning is sinds het tweede trimester opnieuw gestegen, en bedraagt nu ongeveer 155.000 euro.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Tabel 3

Bron: BVK

Gemiddelde bedragen van de verstrekte hypothecaire kredieten, uitgesplitst volgens bestemming

Trimester	Aankoop	Bouw	Renovatie	Aankoop + Renovatie	Ander doel	Herfinancieringen
2014 Q 1	134.956	140.035	41.093	154.090	82.603	114.382
2014 Q 2	136.743	139.784	42.013	155.605	78.249	110.192
2014 Q 3	138.929	136.482	42.863	161.029	74.006	111.594
2014 Q 4	141.708	143.210	42.676	161.107	50.609	114.391
2015 Q 1	140.360	140.665	40.673	144.624	47.669	126.031
2015 Q 2	144.991	151.124	41.813	153.442	45.747	124.531
2015 Q 3	146.149	151.505	43.040	157.331	66.015	127.147
2015 Q 4	145.134	149.336	44.226	163.261	79.622	124.683
2016 Q 1	142.707	150.303	42.512	161.533	68.835	123.796
2016 Q 2	147.211	154.008	41.091	170.172	56.681	120.322
2016 Q 3	153.059	154.602	42.771	168.532	62.741	122.036

3.4.3. Opsplitsing van de productie volgens bestemming

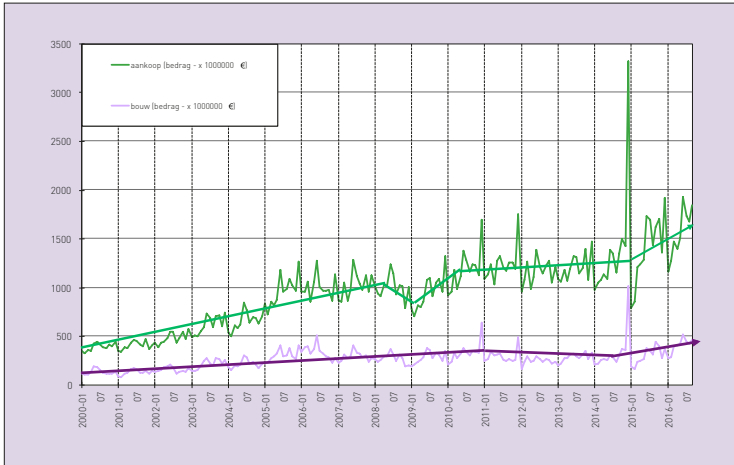
Wat de « echte » kredietactiviteit (dus buiten herfinancieringen) in de eerste drie trimesters van 2016 betreft, blijkt dat ongeveer 64% van de verstrekte kredietbedragen bedoeld waren voor de aankoop van een onroerend goed, terwijl iets minder dan 17% bedoeld waren voor de bouw van een woning. De overige bestemmingen zijn de verbouwing, al dan niet samen met een aankoop ($\pm 15\%$), en de andere onroerende bestemmingen zoals de aankoop van bouwgrond ($\pm 4\%$).

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Grafiek 15

BRON: BVK (90% VAN DE MARKT)

Opsplitsing van de productie volgens bestemming: rubrieken aankoop en bouw (in aantal)

Nevenstaande grafiek is gewijd aan de twee belangrijkste bestemmingen, namelijk de aankoop en de bouw. Daaruit blijkt dat de aankoop steeds de bouw overtreft en er tot 2011 algemeen genomen iets meer dan 3 maal meer leningen voor de aankoop dan voor de bouw van een woning werden verstrekt. Maar ook dat, bij het uitbreken van de crisis eind 2008, het aantal kredieten voor de aankoop van een woning een veel grotere inzinking kende dan het aantal kredieten voor de bouw van een woning, hetgeen wellicht mee te danken is aan de regeringsmaatregelen ter stimulering van de bouw die toen nog werden genomen. Bovendien wordt de bouw van een woning langer op voorhand gepland, waardoor beter kan geanticipeerd worden op bepaalde ontwikkelingen. Vanaf 2012 zien we evenwel dat er 4 tot 4,5 maal meer leningen voor de aankoop van een woning zijn dan voor de bouw. In 2015 is dit zelfs 4,8 maal meer. Een mogelijke verklaring hiervoor is de daling van het aantal bouwleningen sinds 2012 (laagste niveau sinds 2003), terwijl het aantal leningen voor de aankoop van een woning meer op niveau is gebleven of zelfs in stijgende lijn is gegaan.

Deze grafiek toont tot slot duidelijk de uitzonderlijke stijging, eind 2014, van zowel de kredieten voor de aankoop van een woning als de kredieten voor de bouw van een woning, met een tijdelijke terugval begin 2015, uitsluitend te wijten aan de vermindering van de woonbonus in Vlaanderen vanaf 1 januari 2015 en de anticipatie van de markt hierop.

Sinds begin 2008 ging het marktaandeel van de renovatiekredieten in stijgende lijn : van minder dan 20% eind 2007 tot meer dan 40% in het 2de en 3de trimester van 2011. Deze sterke stijging was in overgrote mate toe te schrijven aan overheidsmaatregelen ter bevordering van energiebesparende investeringen, met onder meer het krediet met interestbonificatie van 1,5% betaald door de overheid. Deze stijging ging destijds vooral ten koste van het aandeel van de kredieten voor de aankoop van een woning, maar ook het marktaandeel van de bouw kredieten daalde. Na de afschaffing van de betrokken overheidsmaatregelen ter bevordering van energiebesparende investeringen herwonnen de kredieten voor de aankoop van een woning hun vroegere marktaandeel. Het marktaandeel van de bouw kredieten daarentegen blijft nog steeds onder of ongeveer op het lage niveau van 2011.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Tabel 4

BRON: BVK (90% VAN DE MARKT)

Opsplitsing van de nieuwe hypothecaire kredieten volgens bestemming (in percentage)

HYP KREDIET splitsing volgens bestemming	Aankoop	Bouw	Renovatie	Aankoop + renovatie	Ander onroerend doel	Herfinancieringen (externe)	TOTAAL
in aantal contracten							
2012Q1	46,87%	10,34%	23,66%	4,47%	5,76%	8,89%	100,00%
2012Q2	45,00%	10,28%	27,15%	4,39%	5,65%	7,54%	100,00%
2012Q3	45,93%	10,03%	25,54%	4,20%	5,87%	8,42%	100,00%
2012Q4	47,56%	9,65%	23,15%	3,97%	5,32%	10,35%	100,00%
2013Q1	46,25%	9,67%	23,85%	3,11%	4,95%	12,18%	100,00%
2013Q2	44,16%	10,90%	25,96%	2,91%	4,86%	11,21%	100,00%
2013Q3	46,53%	10,75%	23,88%	3,19%	4,73%	10,91%	100,00%
2013Q4	50,46%	12,04%	21,26%	3,24%	4,74%	8,26%	100,00%
2014Q1	50,49%	10,84%	23,78%	3,15%	4,98%	6,76%	100,00%
2014Q2	49,49%	11,17%	24,17%	3,22%	4,86%	7,10%	100,00%
2014Q3	48,86%	10,67%	22,10%	2,90%	5,23%	10,23%	100,00%
2014Q4	40,49%	11,22%	21,57%	2,65%	5,43%	18,64%	100,00%
2015Q1	30,55%	6,30%	24,09%	2,44%	6,39%	30,23%	100,00%
2015Q2	32,67%	6,63%	23,73%	2,46%	6,79%	27,72%	100,00%
2015Q3	36,90%	8,32%	22,04%	2,50%	5,40%	24,85%	100,00%
2015Q4	43,97%	8,86%	19,98%	2,90%	5,20%	19,09%	100,00%
2016Q1	44,36%	10,32%	22,07%	2,78%	6,21%	14,26%	100,00%
2016Q2	38,13%	10,15%	23,46%	2,42%	7,57%	18,28%	100,00%
2016Q3	39,52%	9,91%	21,79%	2,66%	6,00%	20,13%	100,00%

Vanaf eind 2014 dalen de marktaandeelen van de kredieten voor de aankoop of de bouw van een woning opnieuw drastisch. Niet zozeer omdat er globaal genomen minder kredieten zouden verstrekt zijn, maar uitsluitend wegens het ongeziene aantal herfinancieringen ingevolge de zeer lage rentevoeten. Indien de herfinancieringen buiten beschouwing worden gelaten, blijven de marktaandeelen voor de aankoop of bouw van een woning ongeveer op hetzelfde niveau als de voorgaande jaren.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Ook uit onderstaande tabel blijkt duidelijk dat de kredieten voor de aankoop van een woning in 2015 en 2016 op niveau zijn gebleven. Na een terugval in 2015, zijn ook de bouwkredieten opnieuw op hun vroegere niveau gekomen. Renovatiekredieten kenden in 2015 nog steeds een sterk positieve evolutie, onder meer door wijzigende wetgeving op vlak van BTW voor renovaties, die voor woningen met een ouderdom van 5 tot 10 jaar vanaf 1 januari 2016 van 6% naar 21% is gestegen. Ook in 2016 werd deze positieve trend voortgezet.

Tabel 5

BRON: BVK (90% VAN DE MARKT)

Opsplitsing van de nieuwe hypothecaire kredieten volgens bestemming (in aantal)

HYP KREDIET splitsing volgens bestemming	Aankoop	Bouw	Renovatie	Aankoop + renovatie	Ander onroerend doel	Herfinancieringen (externe)	TOTAAL
in aantal contracten							
2012Q1	24.906	5.492	12.572	2.375	3.062	4.726	53.133
2012Q2	26.007	5.940	15.693	2.536	3.264	4.358	57.798
2012Q3	25.578	5.587	14.219	2.341	3.269	4.690	55.684
2012Q4	25.576	5.190	12.449	2.135	2.861	5.563	53.774
2013Q1	25.141	5.258	12.965	1.690	2.689	6.620	54.363
2013Q2	26.801	6.619	15.756	1.763	2.952	6.804	60.695
2013Q3	27.262	6.298	13.990	1.870	2.774	6.393	58.587
2013Q4	29.703	7.088	12.512	1.908	2.792	4.861	58.865
2014Q1	23.005	4.939	10.832	1.435	2.268	3.081	45.560
2014Q2	26.391	5.957	12.888	1.716	2.590	3.785	53.327
2014Q3	27.710	6.050	12.534	1.645	2.967	5.802	56.708
2014Q4	44.089	12.218	23.494	2.885	5.918	20.296	108.900
2015Q1	20.381	4.206	16.075	1.625	4.263	20.172	66.723
2015Q2	29.318	5.951	21.296	2.209	6.097	24.878	89.749
2015Q3	32.413	7.307	19.360	2.193	4.741	21.827	87.841
2015Q4	34.385	6.929	15.623	2.268	4.066	14.933	78.204
2016Q1	27.403	6.375	13.635	1.719	3.835	8.810	61.777
2016Q2	32.876	8.749	20.231	2.087	6.527	15.759	86.229
2016Q3	34.397	8.622	18.966	2.319	5.220	17.518	87.042

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

3.4.4. Opsplitsing van de productie volgens soort rentevoet

Begin deze eeuw hadden 50 tot 60% van de verstrekte kredieten een onvoorwaardelijk vaste rentevoet. Sindsdien liep het marktaandeel van de vaste rentevoeten, onder meer ingevolge de evolutie van de rentecurve, echter steeds verder terug. Dit gebeurde ten voordele van de jaarlijks veranderlijke rentevoet, waarvoor in oktober 2004 in twee op de drie toegekende contracten werd geopteerd.

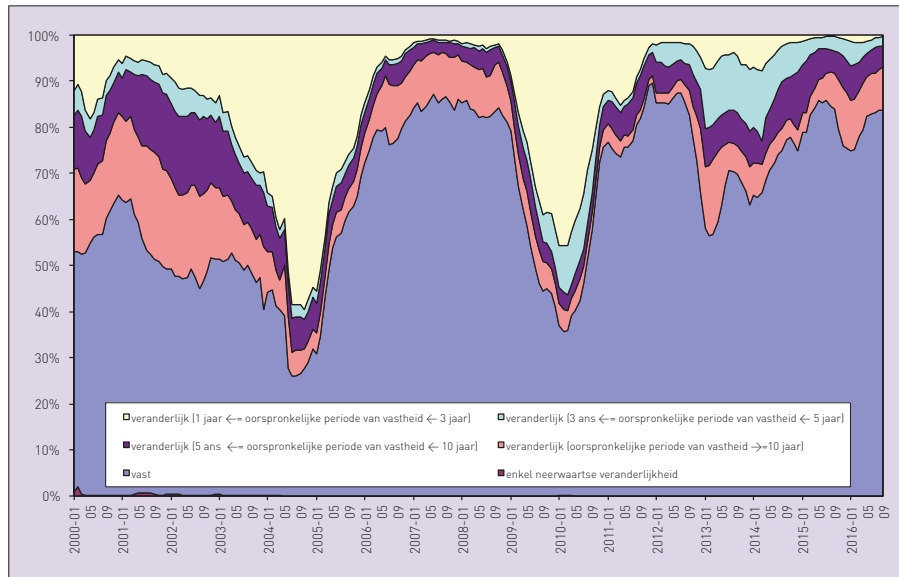
Ingevolge de stijging van de rentevoeten en het kleine verschil tussen veranderlijke en vaste rentevoet sloeg begin 2005 de tendens weer om, met een heropleving van de kredieten met vaste rentevoet tot gevolg. Het marktaandeel van de hypothecaire kredieten met vaste rentevoet bereikte in 2007 meer dan 85%, het hoogste percentage toen in 10 jaar. Samen met de kredieten die een aanvankelijke periode van vastheid van 10 jaar of meer kennen, namen ze zelfs omzeggens 96% van de verstrekte kredieten voor hun rekening. Het marktaandeel van de kredieten met veranderlijke rentevoet op één jaar viel terug van 50% in 2004 naar nog nauwelijks 1,7% in 2007.

Vanaf 2009, mede door de zeer lage korte-termijnrente en de daaruit voortvloeiende daling van de jaarlijks veranderlijke rentevoeten, nam het marktaandeel van de nieuwe kredieten met jaarlijks veranderlijke rentevoet opnieuw spectaculair toe, van ± 13% begin 2009 tot 46% begin 2010. Toch bleef ook de vaste rentevoet nog tamelijk geëerd.

Grafiek 16

BRON: BVK (90% VAN DE MARKT)

Opsplitsing van de productie volgens soort rentevoet (in percentage)

Net omdat de jaarlijks veranderlijke rentevoeten zich toen reeds op een bijna historisch laag niveau bevonden, groeide op dat ogenblik de vrees bij de kredietnemers dat de onderliggende referentie-indexen op korte of middellange termijn opnieuw zouden gaan stijgen, en werd dan ook vaak nog voor zekerheid geopteerd in de vorm van een vaste rentevoet. Toch dient erop gewezen te worden dat ook de jaarlijks veranderlijke rentevoeten in België zeer goed omkaderd zijn : in de eerste drie jaren van de looptijd van het krediet kan de rentevoet jaarlijks nooit met meer dan 1% stijgen, terwijl de toegepaste rentevoet ook nooit hoger kan komen te liggen dan een verdubbeling ten opzichte van de oorspronkelijke rentevoet. Hoe lager de oorspronkelijke rentevoet, hoe lager dus de maximale stijging kan zijn.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

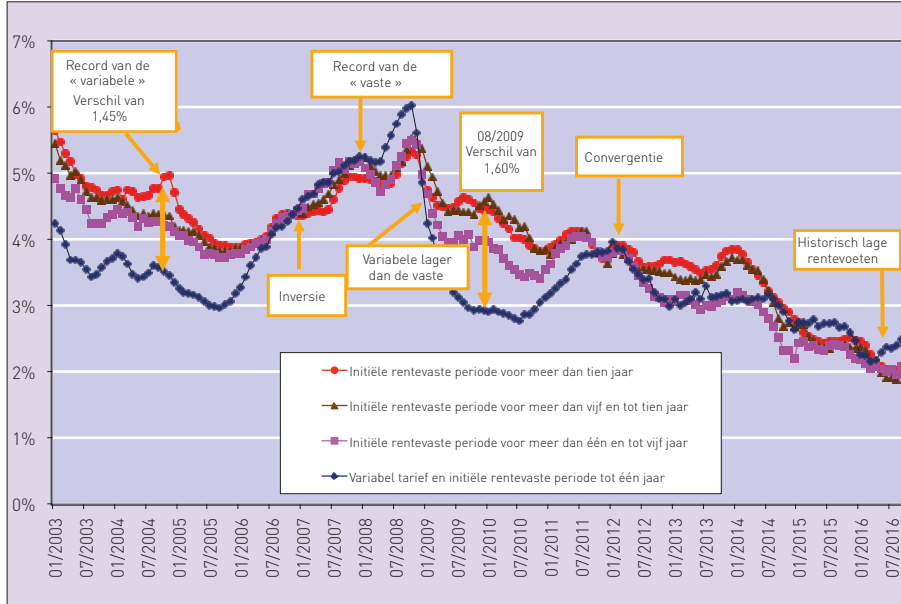
Deze omkadering is billijk in tijden van “normale” rentevoeten, maar vormt een substantieel probleem voor de kredietgevers in tijden van (zeer) lage rentevoeten. De aanpassing van de rentevoet van kredieten met veranderlijke rentevoet, zelfs jaarlijks veranderlijke rentevoeten, wordt zo immers uitermate beperkt, en dit voor kredieten met een zeer lange looptijd. Bij een eventuele sterke stijging van de korte-termijnrente in de toekomst, is het dus allerminst uitgesloten dat voor kredieten met een jaarlijks veranderlijke startrentevoet van bijvoorbeeld 2% de contractuele rentevoet tot maximaal 4% zal kunnen stijgen, terwijl de kostprijs van het geld voor de kredietgever op de financiële markt verder zal kunnen blijven toenemen. Dit heeft eens te meer een zware impact op de rentabiliteit van de kredietgevers.

Uit onderstaande grafiek blijkt duidelijk de nauwe verbondenheid tussen de evolutie van de rentevoeten en de keuze die de consument maakt voor een krediet met een vaste of met een (jaarlijks) veranderlijke rentevoet.

Grafiek 17

BRON: NATIONALE BANK VAN BELGIË

Evolutie van de toegepaste rentevoeten voor nieuwe kredieten

De tendens naar de keuze voor een vaste rentevoet zette zich na 2010 opnieuw door ingevolge de lage rentevoeten. Als gevolg van het toenemende verschil tussen de hoogte van de vaste rentevoet en van de (jaarlijks) veranderlijke rentevoet vanaf midden 2012, wordt vanaf dan, naast de vaste rentevoet, ook meer gekozen voor de veranderlijke rentevoet met een beperkte initiële periode van vastheid. Toch bleven drie op de vier kredietnemers opteren voor een vaste rentevoet of een veranderlijke rentevoet met een initiële periode van vastheid van 10 jaar of meer.

Door de verdere daling van de rentevoeten tot een nooit eerder gezien laag niveau opteren vanaf 2015 opnieuw meer consumenten voor een vaste rentevoet of een rentevoet met een initiële rentevaste periode van 10 jaar of meer. De jaarlijks veranderlijke rentevoet is omzeggens uit de markt verdwenen. Nauwelijks 0,5% van de consumenten opteert nog ervoor.

De evolutie van de markt van het krediet aan particulieren

Tabel 6

BRON: BVK (90% VAN DE MARKT)

Opsplitsing van de nieuwe hypothecaire kredieten volgens soort rentevoet

HYP KREDIET splitsing volgens rentevoet	Vast	Enkel neerwaartse verander- lijkheid	Veranderlijk (1 jaar ≤ oorspronke- lijke periode van vastheid < 3 jaar)	Veranderlijk (3 jaar ≤ oorspronke- lijke periode van vastheid < 5 jaar)	Veranderlijk (5 jaar ≤ oorspronke- lijke periode van vastheid < 10 jaar)	Veranderlijk (oorspronke- lijke periode van vastheid ≥ 10 jaar)	TOTAAL
in aantal contracten							
2012Q1	85,38%	0,00%	1,82%	4,34%	6,48%	1,98%	100,00%
2012Q2	86,37%	0,00%	1,60%	4,67%	4,98%	2,38%	100,00%
2012Q3	85,22%	0,00%	1,77%	4,10%	4,84%	4,07%	100,00%
2012Q4	72,14%	0,00%	3,50%	6,65%	7,62%	10,08%	100,00%
2013Q1	57,13%	0,00%	7,33%	12,60%	7,91%	15,03%	100,00%
2013Q2	63,41%	0,00%	4,82%	12,64%	7,01%	12,12%	100,00%
2013Q3	70,28%	0,00%	4,16%	12,34%	7,12%	6,10%	100,00%
2013Q4	65,93%	0,00%	6,76%	12,72%	7,21%	7,38%	100,00%
2014Q1	65,24%	0,00%	7,46%	13,94%	6,44%	6,92%	100,00%
2014Q2	70,57%	0,00%	5,13%	10,82%	7,91%	5,56%	100,00%
2014Q3	75,54%	0,00%	2,49%	7,91%	9,40%	4,67%	100,00%
2014Q4	75,94%	0,00%	1,59%	6,79%	11,42%	4,26%	100,00%
2015Q1	80,39%	0,00%	1,02%	4,32%	10,07%	4,21%	100,00%
2015Q2	85,13%	0,00%	0,51%	2,67%	6,87%	4,82%	100,00%
2015Q3	84,95%	0,00%	0,36%	2,83%	5,04%	6,83%	100,00%
2015Q4	77,16%	0,00%	0,72%	3,87%	6,49%	11,76%	100,00%
2016Q1	76,22%	0,00%	1,55%	4,72%	6,99%	10,52%	100,00%
2016Q2	81,75%	0,00%	1,31%	2,63%	5,27%	9,04%	100,00%
2016Q3	83,56%	0,00%	0,50%	2,06%	4,95%	8,92%	100,00%

4

Ontwikkelingen inzake
consumentenkrediet

4. Ontwikkelingen inzake consumentenkrediet

4.1. Inleiding

In de loop van 2016 hebben de verschillende technische commissies van de BVK getracht om de leden te helpen bij de toepassing van de bepalingen van Boek VII "Betalings- en Kredietdiensten" van het Wetboek van economisch recht (hierna "WER").

Binnen de Juridische Commissie consumentenkrediet werd bijzondere aandacht besteed aan de analyse van de juridische en praktische gevolgen van de wet tot omzetting van de Europese richtlijn woningkredietovereenkomsten op de sector van het consumentenkrediet (zie punt 4.2). Deze wet zorgt in werkelijkheid voor een toenadering tussen de wetgeving inzake hypothecair krediet en deze inzake consumentenkrediet, ondanks de voor de hand liggende verschillen tussen de twee soorten krediet. De wet brengt ook bepaalde wijzigingen aan in de regels betreffende het consumentenkrediet, met name wat het toepassingsgebied betreft. Tot slot moeten we evenwel vaststellen dat er een aantal onduidelijkheden blijven, met name als gevolg van incoherenties in de wet.

In 2016 zagen we ook een aantal ontwikkelingen inzake de elektronische handtekening om het gebruik van andere dan gekwalificeerde elektronische handtekeningen toe te laten (zie punt 4.3).

De toezichhoudende overheden van hun kant oefenen hun controlebevoegdheid reeds in de praktijk uit. De Economische inspectie heeft zo een aantal kredietgevers en –bemiddelaars gecontroleerd om na te gaan of de kredieten op verantwoorde wijze en met respect voor de van kracht zijnde regels worden toegekend.

Ontwikkelingen inzake consumentenkrediet

4.2. Impact van de wet op de woningkredietovereenkomsten op het consumentenkrediet

De **wet van 22 april 2016** hervormt de regelgeving inzake hypothecair krediet en tracht de verantwoorde kredietverlening verder te versterken. Hoewel deze wet in **hoofdzak hypothecair krediet betreft**, waarbij een heel aantal bepalingen met betrekking tot consumentenkrediet worden overgenomen, **houdt zij ook veranderingen in voor verstrekkers en bemiddelaars in consumentenkrediet**, met name als gevolg van een wijziging van het respectieve toepassingsgebied van de beide kredietvormen.

Terwijl de **inwerkingtreding van de bepalingen betreffende hypothecair krediet** werd uitgesteld tot **1 april 2017**, zijn **de bepalingen met betrekking tot consumentenkrediet** wel op **1 december 2016** van kracht geworden.

4.2.1. Toepassingsgebied

De nieuwe wet houdt een **verschuiving van het toepassingsgebied** in. Hypothecaire kredieten met **een roerende bestemming**, met uitzondering van renovatie, die tot op heden onder de regels betreffende het consumentenkrediet vielen, vallen immers voortaan **onder het toepassingsgebied van de hypothecaire regelgeving**. Dit heeft een aantal gevolgen, met name voor de registratie van de kredietgevers en kredietbemiddelaars bij de FSMA, de vereiste beroepskennis en ervaring voor hun personeel, evenals de aan de consument te verstrekken precontractuele en contractuele documentatie.

4.2.2. Nieuwe definities

De nieuwe wet op het hypothecair krediet leidt ook tot **bepaalde wijzigingen van de definities** in Boek VII. Het is niet de bedoeling om alle nieuwe definities te analyseren, maar wel om er ter illustratie enkele toe te lichten.

De kredietwaardigheidsbeoordeling wordt voortaan gedefinieerd als “de evaluatie van de vooruitzichten dat de uit de kredietovereenkomst voortvloeiende verplichtingen tot schuldaflossing worden nagekomen”. Deze nieuwe definitie, die van de Europese richtlijn 2014/17 betreffende hypothecair krediet werd afgeleid (artikel 4.17.), bestond niet in de Belgische wet. De sector vraagt zich nu af wat moet worden verstaan onder “*vooruitzichten dat de verplichtingen worden nagekomen*” en wat de **impact van deze definitie zal zijn op de gebruikelijke manier om de kredietwaardigheid van de consument te beoordelen**. Dit begrip lijkt de nadruk te leggen op het idee dat ook de **toekomstige terugbetalingscapaciteit** moet worden beoordeeld. Dit kan een probleem vormen, omdat de toekomst niet altijd voorspelbaar is. Het is overigens niet duidelijk tot waar de verplichtingen van de kredietgever in de beoordeling van de toekomst moeten gaan. Met sommige elementen kan gemakkelijk rekening worden gehouden (bijvoorbeeld de leeftijd van de consument om te bepalen op welk moment die met pensioen zal gaan en dus zijn of haar inkomen zal zien verminderen), maar bepaalde gebeurtenissen die de kredietwaardigheid van de consument kunnen beïnvloeden zijn dan weer niet te voorzien (bijvoorbeeld verlies van werk, verlies van recht op werkloosheidsuitkering, ziekte enz.). We stellen evenwel vast dat **deze nieuwe definitie niet vertaald is in de verplichtingen van de kredietgever**.

De nieuwe versie van artikel VII.77 bepaalt ook dat **de beoordeling van de kredietwaardigheid “grondig” moet zijn**. Deze nieuwe definitie is afgeleid van artikel 18.1 van de Richtlijn 2014/17 betreffende hypothecair krediet en de Belgische wetgever heeft het uitgebreid naar het consumentenkrediet. Voor zover deze uitbreiding verenigbaar is met de Richtlijn van 2008 betreffende het consumentenkrediet, is het **onduidelijk** welke draagwijdte aan de term “grondig” moet gegeven worden. Betekent dit dat de kredietgevers nog grondiger moeten zijn dan voordien of dat ze meer informatie moeten vragen aan de consument? Hoe dan ook zien we niet echt de **reële impact** in van de toevoeging van de term “grondig” **op de praktijk van de professionele kredietgever die normaal voorzichtig en zorgvuldig is**.

4.3. Elektronische handtekening

In het kader van de **digitalisering** voegde het Boek VII van het WER de mogelijkheid toe om kredietovereenkomsten te ondertekenen met een **elektronische handtekening**. Aanvankelijk leek de tekst van artikel VII.78 WER enkel de geavanceerde elektronische handtekening toe te laten voor het sluiten van een overeenkomst voor consumentenkrediet.

Vervolgens **werd deze bepaling gewijzigd** om ook een **andere elektronische handtekening** toe te laten die voldoet aan de criteria die de Koning kan vastleggen.

Daarop werd de vraag gesteld of een koninklijk besluit voor het vastleggen van de criteria werkelijk **noodzakelijk** was gezien de verwoording van de bepaling en de uiteenzetting van de motieven.

In **een eerste fase** waren het kabinet en de FOD Economie van oordeel dat een koninklijk besluit **niet noodzakelijk was** en dat **het gebruik van een andere dan een gekwalificeerde elektronische handtekening mogelijk was** op voorwaarde dat de criteria van **artikel 1322 van het Burgerlijk Wetboek** nageleefd zouden worden.

De **FOD Economie kwam uiteindelijk terug op zijn advies** en oordeelde dat de verwoording van artikel VII.78 **niet** toeliet ervan uit te gaan dat het gebruik van een andere dan een gekwalificeerde elektronische handtekening mogelijk was zonder een koninklijk besluit. Aangezien de FOD Economie echter oordeelt dat **de wil van de wetgever** er niet in bestaat het gebruik van andere vormen van de elektronische handtekening te verbieden, werd voorgesteld om de betreffende bepalingen te wijzigen (artikel VII.78, §1, al. 4, 2de streepje WER voor het consumentenkrediet, evenals het toekomstige artikel VII.134, §1, al. 2, 2de streepje voor het hypothecair krediet).

Zodoende zal de wijziging doorgevoerd worden via een **wet houdende diverse bepalingen**. Deze zal van kracht worden **begin 2017 voor het consumentenkrediet** en **in april 2017 voor het hypothecair krediet**. De nieuwe regel laat het gebruik van een elektronische handtekening toe die de identiteit van de partijen, hun instemming met de inhoud van de kredietovereenkomst en het behoud van de integriteit van deze overeenkomst garandeert.

De nieuwe verwoording neemt nog steeds de **criteria van artikel 1322 van het Burgerlijk Wetboek** over, maar preciseert dat de Koning de criteria kan (maar niet moet) bepalen. De tussenkost van de Koning is dus geen voorwaarde meer.

Hoewel deze nieuwe formulering de deur opent voor **het gebruik van andere dan gekwalificeerde elektronische handtekeningen**, zal het nog steeds aan de **kredietgever** zijn om in geval van geschil **te bewijzen dat de handtekening aan de vastgelegde criteria voldoet**. De kredietgever blijft dus **het risico dragen**, maar dit zal in ieder geval de **ontwikkeling** mogelijk maken van andere vormen van elektronische handtekening voor het sluiten van consumentenkredieten en hypothecaire kredieten (bijvoorbeeld: gebruik van de digitale lezer en de PIN-code, biometrische handtekeningen, digitale handtekeningen, gezichtsherkenning enz.).

Ontwikkelingen inzake consumentenkrediet

4.4. Autofinanciering

In de loop van de **zomer 2016** had de BVK een ontmoeting met de **Economische Inspectie** voor een bespreking van de **resultaten van de controles** die tijdens het **Autosalon 2016** inzake consumentenkrediet uitgevoerd werden. De vastgestelde inbreuken hadden in hoofdzaak betrekking op de **slogan** (wettekst niet letterlijk overgenomen, aanwezigheid, grootte), **het representatief voorbeeld** (opvallend, duidelijk en beknopt karakter van het representatief voorbeeld en aanduiding van de standaardinformatie-elementen in de voorgeschreven grootte), **het illustratief voorbeeld** en de **andere informatie over het krediet**.

Op basis van deze resultaten en ingevolge enkele vragen om bijkomende toelichting die in de loop van het jaar vanwege kredietgevers werden ontvangen, bracht de Economische Inspectie **verdere verduidelijking** aan in de in december van vorig jaar gepubliceerde **Guidelines**.

De **nieuwe versie van de Guidelines** is beschikbaar op de site van de FOD Economie.

4.5. Guidelines van de FOD Economie inzake de modelovereenkomsten consumentenkrediet

Eind 2016 werkte de **FOD Economie** – op een eenzijdige manier – **guidelines** voor kredietgevers uit met betrekking tot de **opmaak van hun modelovereenkomsten inzake consumentenkrediet**. Daarop nodigde de FOD Economie de BVK uit om die onder al haar leden te verspreiden.

Deze guidelines, die in werkelijkheid gebaseerd zijn op de **meest frequente opmerkingen** in het kader van het onderzoek van de modelovereenkomsten van kredietgevers, werden door de Juridische Commissie consumentenkrediet van de BVK geanalyseerd.

Hoewel hun inhoud globaal genomen aanvaardbaar lijkt, met uitzondering van een of twee problematische punten, stelden de leden van de Commissie een **gebrek aan samenhang** en zelfs **tegenstrijdigheden** vast tussen deze guidelines en de opmerkingen die de FOD Economie in het kader van individuele dossiers overmaakte. Bovendien houden de door de FOD Economie uitgewerkte guidelines **geen rekening met de specifieke kenmerken van bepaalde kredietgevers en bepaalde producten**, waardoor ze in de praktijk soms onmogelijk toe te passen zijn.

Daarmee rekening houdend oordeelde de **Raad van Bestuur van de BVK** dat de guidelines zoals ze zijn opgesteld niet aan de leden konden worden overgemaakt en dat er dus **t.o.v. de FOD Economie** moest worden **gereageerd**. De BVK nam ingevolge deze beslissing van de Raad van Bestuur vervolgens contact op met de FOD Economie om deze guidelines te bespreken.

Ontwikkelingen inzake hypotheccair krediet

Ontwikkelingen inzake hypothecair krediet

5.1. Omzetting van de Europese Richtlijn inzake hypothecair krediet en de wet van 22 april 2016

De **Europese Richtlijn** "inzake kredietovereenkomsten voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen" (hierna: de Richtlijn) moest ten laatste omgezet zijn op 21 maart 2016. Deze deadline werd niet gehaald. De **omzetting** gebeurde uiteindelijk door **de wet van 22 april 2016** "houdende wijziging en invoeging van bepalingen inzake consumentenkrediet en hypothecair krediet in verschillende boeken van het Wetboek van economisch recht", die Boek VII "Betalings- en kredietdiensten" van het Wetboek economisch recht vervolmaakt. De **inwerkingtreding** van het luik inzake hypothecair krediet is uiteindelijk vastgelegd op **1 april 2017** (zie infra). De andere bepalingen van de wet van 22 april 2016 zijn in werking getreden op 1 december 2016.

De omzetting van de Richtlijn zorgt voor een grondige **herschikking in het toepassingsgebied** van de reglementering inzake kredieten aan particulieren. Zo wordt thans, naast de wetgeving op het consumentenkrediet, voorzien in een reglementering van hypothecair krediet met een roerende bestemming, voorheen consumentenkrediet, en van hypothecair krediet met onroerende bestemming.

Het deel hypothecair krediet van de reglementering zal van **toepassing** zijn, **ongeacht het bedrag**, op hypothecair gewaarborgde kredietovereenkomsten, **ongeacht roerende of onroerende bestemming**, en kredietovereenkomsten **zonder hypothecaire zekerheid voor het verwerven of behouden van onroerende zakelijke rechten**. Kredieten voor de renovatie van een onroerend goed zonder hypothecaire zekerheid blijven vallen onder de reglementering van het type consumentenkrediet. Wordt eveneens beschouwd als een hypothecair krediet met een onroerende bestemming de kredietovereenkomst bestemd voor het verwerven of behouden van een woonboot¹. Een **aantal type kredieten verschuift dus van het toepassingsgebied** van consumentenkrediet naar het toepassingsgebied van hypothecair krediet.

De **nieuwe wet regelt de precontractuele fase**, namelijk de reclame, de koppel- en gebundelde verkoop, de algemene informatie onder de vorm van een prospectus, het informatieverzoek van de kredietgever, het krediet- of het informatie-aanvraagformulier, de geïndividualiseerde informatie onder de vorm van het gestandaardiseerde informatieblad ("ESIS" genaamd), de informatievoorschriften voor kredietbemiddelaars, de adequate toelichtingen en de algemene gedragsregels zowel met betrekking tot de kredietovereenkomsten als de nevendiensten, zoals verzekeringen, de raadgevingsplicht, de plicht tot grondig onderzoek van de kredietwaardigheid en het beroep op deskundige schatters van onroerend goed. Een van de **grote vernieuwingen** is de introductie van een **jaarlijks kostenpercentage** (JKP) (zie infra punt 5.3.1).

Daarnaast voorziet ze in **bepalingen inzake het sluiten van de kredietovereenkomst**, de kredietweigering, de onrechtmatige bedingen, de uitvoering van de kredietovereenkomst, met onder meer de terbeschikkingstelling van het krediet-

1. Art. 53/1°, tweede lid, b): de kredietovereenkomst bestemd voor het verwerven of behouden van een binnenvaartuig zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de wet van 26 maart 2012 betreffende de teboekstelling van binnenvaartuigen andere dan binnenscheepen als bedoeld in artikel 271 van Boek II van het Wetboek van Koophandel.

Ontwikkelingen inzake hypothecair krediet

bedrag, de vervroegde terugbetalingsmodaliteiten en de beëindiging van de kredietovereenkomst. Tenslotte zijn er **nog bepalingen** inzake betalingsfaciliteiten, gevraagde zekerheidsstelling, de betaling van commissielonen aan kredietbemiddelaars, schuldbemiddeling en verwerking van persoonsgegevens.

De wet is over het algemeen een **vrij getrouwe omzetting van de richtlijn**. Toch gaan een aantal bepalingen verder dan de richtlijn. Zo werd aan **“goldplating”** gedaan onder meer inzake verboden reclame- en marketingcommunicatie, de raadgevingsplicht (adviesverstrekking, aanbeveling van kredietsoort), die voor de kredietgevers en kredietbemiddelaars inherent is aan de informatieplicht, en de onderzoeksplicht, die een grondig onderzoek van de kredietwaardigheid niet alleen van de consument maar ook van de persoonlijke zekerheidsstellers oplegt. Deze bepalingen zijn van toepassing op alle hypothecaire kredieten, ongeacht roerende of onroerende bestemming, en grotendeels geïnspireerd op bestaande bepalingen inzake consumentenkrediet.

Daarbovenop heeft de wetgever **heel wat specifieke bepalingen met betrekking tot consumentenkrediet behouden** voor de nieuwe categorie “hypothecaire kredieten met een roerende bestemming”, zoals bijvoorbeeld de bepalingen met betrekking tot het maximale jaarlijkse kostenpercentage en de maximale duur.

De wet wordt **op 1 april 2017 van toepassing** voor de hypothecaire kredieten aangevraagd vanaf die datum en aangegaan vanaf 1 juli 2017 indien aangevraagd vóór 1 april 2017. De inwerkingtreding was aanvankelijk voorzien op 1 december 2016. Het luik hypothecair krediet moest omwille van de complexiteit van onder meer de koninklijke besluiten inzake het jaarlijks kostenpercentage en de Centrale voor Kredieten aan Particulieren, uitgesteld worden tot 1 april 2017.

De nieuwe reglementering van de toegang tot de activiteit van de kredietgevers en de kredietbemiddelaars trad reeds eerder in werking. Er werd onder meer in voorzien dat **vóór 1 mei 2017 de kredietgevers de FSMA om een definitieve vergunning als kredietgever** of om een inschrijving als kredietbemiddelaar moeten verzoeken. Daartoe moesten de kredietgevers de modelcontracten, in gebruik vóór de inwerkingtreding per 1 april 2017 van de nieuwe reglementering van het hypothecair krediet, aan de FOD Economie ter onderzoek voorleggen. De FOD Economie moest nagaan of deze **modelcontracten** beantwoorden aan de bepalingen van de bestaande wetgeving en van Boek VI “Marktpraktijken en consumentenbescherming” van het Wetboek economisch recht. Evenwel had de Minister van Economie aan de Commissie Onrechtmatige Bedingen de vraag gesteld de **gebruikelijke clausules uit contracten** van hypothecair krediet **te onderzoeken** wat hun conformiteit met betrekking tot de reglementering uit Boek VI inzake de onrechtmatige bedingen betreft, zodat de FOD Economie het advies van deze Commissie afwacht om dit deel van het onderzoek af te ronden. De BVK heeft via de vertegenwoordiger van Febelfin binnen deze Commissie haar medewerking aan dit onderzoek verschaft. Ook zal de FOD Economie vanaf 2017 de overeenstemming van de modelcontracten en van de uitoefening van de activiteit van de kredietgevers met de wet van 22 april 2016 onderzoeken.

5.2. De uitwerking van het ESIS

Bij de totstandkoming van de kredietovereenkomst moet het “**Europees gestandaardiseerd informatieblad (ESIS)**” worden verstrekt voorafgaandelijk aan of tegelijk met het uitreiken door de kredietgever van een kredietaanbod. De Richtlijn voorziet in **maximale harmonisatie** wat het model met uitvoerige instructies van het ESIS betreft.

De sector werd geconfronteerd met een sterke **complexiteit** bij het uittesten van toepassingen van dit model en de instructies op concreet uitgewerkte hypothesen voor enerzijds aflossingskredieten en anderzijds kredieten met terugbetaling van het kapitaal op de eindvervaldag, waaronder de kredieten met wedersamenstelling van het kapitaal door gemengde levensverzekering.

Ontwikkelingen inzake hypotheckair krediet

In het kader van overeenkomsten van kredietopening van onbepaalde duur kunnen bij de aanvang verscheidene kredieten desgevallend van verschillende types aangegaan worden, waarbij zich de vraag stelt of **een enkele ESIS voor het geheel van deze kredieten kan** opgesteld worden, onder meer om de consument een overvloed aan informatie te besparen. Om een sluitend antwoord te krijgen stelde de BVK deze vraag aan de Europese Commissie.

De Europese Commissie, daarin gevolgd door de FOD Economie, meent zich te moeten baseren op de maximale harmonisatie van het ESIS-document, voortvloeiend uit de "overwegenden" en de bepalingen zelf uit de Richtlijn en op het gegeven dat het om verschillende kredieten, met hun eigen JKP, gaat, om te beslissen dat per afzonderlijk krediet een ESIS moet afgeleverd worden. Dit kan in hoofde van de **consument tot verwarring leiden** omdat hij hieruit zou kunnen afleiden dat hij één voorschot kan opnemen bij één kredietgever en een ander voorschot bij een andere kredietgever wat niet verenigbaar is met de te verstrekken hypotheckaire zekerheid in eerste rang. Kredietgevers delen niet graag de eerste rang met andere kredietgevers en staan weigerachtig tegenover een tweede rang. De Belgische oplossing lijkt bovendien niet overeen te stemmen met de Nederlandse.

5.3. De uitvoeringsbesluiten bij de wet

5.3.1. Het Koninklijk Besluit inzake het jaarlijks kostenpercentage (JKP)

Nog complexer is de uit de Richtlijn omgezette reglementering inzake het JKP zoals vervat in het omvangrijke Koninklijk Besluit van 14 september 2016 "betreffende de kosten, de percentages, de duur en de terugbetalingsmodaliteiten van kredietovereenkomsten onderworpen aan boek VII van het Wetboek van economisch recht en de vaststelling van referte-indexen voor de veranderlijke rentevoeten inzake hypotheckaire kredieten en de hiermee gelijkgestelde consumentenkredieten". Dit JKP betreft het **percentage** dat de gelijkheid uitdrukt op jaarbasis, van de geactualiseerde waarden van het geheel van de verbintenissen van de kredietgever (kredietopnemingen) en de consument (aflossingen en totale kosten van het krediet voor de consument), bestaand of toekomstig, en die berekend wordt aan de hand van de elementen die de Koning aanduidt en op de wijze die Hij bepaalt.

Die **totale kosten van het krediet voor de consument** omvatten alle kosten die de consument moet betalen in verband met de kredietovereenkomst en die de kredietgever bekend zijn, met uitzondering van de notariskosten. Zijn hierin onder meer begrepen de debetrente, de commissielonen van de kredietbemiddelaar, de kosten voor het samenstellen van het dossier en het raadplegen van de bestanden, de kosten van de verplichte schatting van het onroerend goed, de zekerheidskosten, de kosten betreffende nevendiensten die verbonden zijn aan de kredietovereenkomst, onder meer verzekeringspremies, indien het sluiten van deze dienstenovereenkomst verplicht is om het krediet zelf te verkrijgen.

Het Koninklijk Besluit regelt gedetailleerd de **berekeningsmethode** en de **berekeningsbasis** van het JKP. De techniek is in ons land gekend voor consumentenkredieten, maar is nieuw voor hypotheckair krediet met onroerende bestemming.

De complexiteit komt tot uiting in de **veertig berekeningsvoorbeelden opgenomen in de bijlage** bij het Koninklijk Besluit én in de vereiste om het **JKP op een specifieke manier te vermelden** in de verscheidene precontractuele documenten (reclame, prospectus, ESIS, kredietaanbod). Verder komt ze tot uiting in de vereiste dat voortaan in de berekening dus ook moet rekening gehouden worden met een aantal notariële kosten, waarvoor de Federatie van het Notariaat een werkinstrument voor de kredietgevers moest ter beschikking stellen om de gegevens

Ontwikkelingen inzake hypothecair krediet

automatisch in de systemen van de kredietgevers in te voeren. Vooral, tenslotte, in het feit dat de berekening van het JKP voortaan ook een **verplichting wordt met betrekking tot de nevendiensten**, zoals schuldsaldo- en brandverzekeringen, en een gloednieuwe verplichting voor de verzekeraars-hypothecaire kredietgevers voor hun specifieke kredietproducten gepaard gaande met toegevoegde contracten.

De bedoeling met het JKP, specifiek uitgedacht voor kredieten aan particulieren, bestaat erin dat het voor de consument eenvoudiger zou worden de kost van een aangeboden krediet met die van een ander kredietaanbod te vergelijken. **Het concept van het JKP is echter zeer kunstmatig.**

Reeds in haar jaarverslag 2011 schreef de BVK dat het reeds sinds geruime tijd toepassen van het JKP in consumentenkredieten geenszins een bewijs is voor enig begrip van deze techniek door de consument of door eender welke niet-ingewijde. De toepassing van het JKP is slechts de uitvoering van een wettelijke bepaling door deskundigen, die **niet leidt tot groter vertrouwen van de consument, noch tot vergelijkbaarheid van de producten in zijn hoofde**, laat staan over de grenzen heen. Adequate informatie over de eigenlijke prijs en de kosten van het product, gewaarborgd door Boek VI "Marktpraktijken en consumentenbescherming" van het Wetboek economisch recht, is voor de consument van groter belang. De Europese en de Belgische wetgever dienen zich te beraden over deze evolutie.

5.3.2. Het Koninklijk Besluit inzake de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP)

Zoals hoger beschreven zorgt de omzetting van de Richtlijn door de wet van 22 april 2016 voor een grondige herschikking in het toepassingsgebied, voortaan opgedeeld in consumentenkrediet, hypothecair krediet met roerende bestemming en hypothecair krediet met onroerende bestemming.

Naar aanleiding hiervan moest ook het Koninklijk Besluit van 7 juli 2002 tot regeling van de Centrale voor kredieten aan particulieren worden aangepast. Tegen eind maart 2017 moeten **drie wijzigingen** worden doorgevoerd, die een belangrijke **technische impact hebben op de gegevensuitwisseling** van de kredietgever met de Centrale, zowel wat de bijwerking als de raadpleging betreft. Het betreft de **verplichte registratie** van de **datum waarop de kredietovereenkomst werd gesloten**, bijkomende gegevens omtrent het type hypothecair krediet en de datum waarop de kredietovereenkomst opeisbaar wordt gesteld.

Deze functionele wijzigingen gingen gepaard met een nieuwe versie van zowel het **xml-schema** als het **instructiedossier** voor de mededelingen van de kredietgegevens aan de Centrale.

Als datum van het sluiten van de kredietovereenkomst zal de datum van ondertekening door de consument in plaats van de datum van het verlijden van de notariële akte moeten worden gemeld. De **melding in de CKP zal dus ook vroeger gebeuren** dan thans het geval is. Dit is een ingrijpende wijziging in het kredietproces en de erbij horende IT-systemen. Om die reden heeft de BVK gevraagd dit onderdeel van de wijziging ten vroegste op 1 juli 2017 te laten ingaan.

5.3.3. Het Koninklijk Besluit inzake dossierkosten

Naar aanleiding van de verhoging van dossierkosten, meer bepaald in geval van herfinanciering van een lopend krediet, bij bepaalde kredietgevers heeft de **Minister van Werk, Economie en Consumenten, aan de FOD Economie** de opdracht gegeven een **ontwerp van koninklijk besluit** inzake aanrekening van kosten uit te werken. De Minister liet verstaan dat hij de sector eerst om informatie zou vragen inzake de vandaag aangerekende kosten.

Op het moment van de redactie van het jaarverslag liepen de gesprekken tussen de Minister en de BVK.

5.3.4. Het Koninklijk Besluit inzake gespreide betaling van commissielonen

Inzake commissielonen, die kredietgevers betalen aan kredietbemiddelaars, voorziet dit Koninklijk Besluit in geval van hypothecair krediet met onroerende bestemming in een spreidingstermijn van **twee jaar** voor de uitbetaling ervan. Door dit Koninklijk Besluit wordt de spreidingstermijn voor zowel consumenten- als hypothecair krediet op 2 jaar gebracht, en dat is onlogisch gezien de veel langere looptijden van hypothecaire kredieten.

De inwerkingtreding werd **uitgesteld tot 1 januari 2018** wat hypothecaire kredieten met **onroerende bestemming** betreft. De commissieregeling voor hypothecaire kredieten met **roerende bestemming** treedt in werking op **1 april 2017** (samen met de wet).

5.3.5. Het Koninklijk Besluit inzake deskundige schatters

Voor de waardebeoordeling van het onroerend goed in het kader van het kredietaanvaardingsproces moet er beroep gedaan worden op **vakbekwame en voldoende onafhankelijke schatters**, opdat zij een onpartijdige en objectieve waardebeoordeling kunnen opstellen. Het statuut voor deze schatters en de criteria voor de uitoefening van hun opdracht kan eveneens in een koninklijk besluit opgenomen worden.

5.4. Impact van de regionalisering van de woonbonus

Vastgoedfiscaliteit heeft, zoals geweten, een **sterke invloed op het gedrag van de consument** wanneer het gaat over de aankoop, bouw of renovatie van zijn woning. Door de vorige regering was beslist dat de woonfiscaliteit voor de eigen woning vanaf 1 januari 2014 zou overgedragen worden aan de Gewesten.

5.4.1. Vlaanderen

Half juli 2014 gaf de Vlaamse regering reeds meer duidelijkheid over haar toekomstige beleid ter zake. Voor de kredieten waarvan de notariële akte vanaf 1 januari 2015 zou worden verleden, zou de **woonbonus** heel wat **lager komen te liggen dan voorheen**. De **reactie** van de consument op deze aankondiging bleef niet uit. Vanaf augustus 2014 volgde er een **sterke stijging van het aantal kredietaanvragen** en, enkele maanden later, van het aantal verstrekte kredieten. Tussen de kredietaanvraag en het verlijden van de akte verlopen immers al vlug enkele maanden.

Dit leidde in de maanden november en december van 2014 tot een nooit geziene **piek in de kredietverlening** omdat velen op de toekomstige daling van de woonbonus in Vlaanderen anticipeerden. Door het compressie-effect ingevolge het feit dat vele kredieten nog voor het jaareinde dienden gerealiseerd en verleden te worden om nog van de gunstigere woonbonus te kunnen genieten, leidde dit tot een (kortstondige) daling van de transacties in de eerste twee maanden van 2015 (zie ook punt 3.4.1.).

In het Vlaams Gewest geldt voor kredieten afgesloten vanaf 1 januari 2016 (aanslagjaar 2017) de woonbonus eveneens voor de eigen woning die niet de enige is. Die woonbonus blijft beperkt tot de basisschijf van 1.520 euro per kredietnemer aan 40 %. Dit regime valt minder gunstig uit dan het lange termijn sparen tot beloop van 2.280 euro per kredietnemer aan 30%.

5.4.2. Wallonië

Het Waalse decreet betreffende de toekenning van een fiscaal voordeel voor de aankoop van de eigen woning werd op 10 augustus 2016 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De zogenaamde "**Chèque-Habitat**" vervangt de woonbonus in Wallonië vanaf 1 januari 2016. Het betreft een **forfaitaire en individuele belastingvermindering** voor hypothecaire kredieten gesloten vanaf 1 januari 2016, waarvan het bedrag wordt vastgesteld op basis van het netto belastbare inkomen van de belastingplichtige.

Ontwikkelingen inzake hypotheccair krediet

Voor de kredietovereenkomsten gesloten vóór 1 januari 2016 blijft de woonbonus van toepassing, met enkele aanpassingen. Door de “Chèque Habitat” kan de kredietnemer een forfaitair bedrag van de belasting aftrekken voor de terugbetalingen van hoofdsom en interesten, die betaald zijn voor een hypotheccair krediet en voor de individuele levensverzekeringspremie verbonden met dit krediet.

Dit forfaitaire bedrag **bestaat uit een variabel bedrag en een vast bedrag**. Het variabele bedrag wordt vastgesteld op basis van het netto belastbare inkomen van de belastingplichtige. Het variabele bedrag wordt vermeerderd met een **vast bedrag van 125 € per kind ten laste** (kinderen als gehandicapt aangemerkt worden voor twee gerekend), tenzij wanneer de inkomsten van de kredietnemer hoger dan 81.000 € zijn. In geval van gemeenschappelijke aanslag kunnen gehuwden dat vaste bedrag vrij verdelen. Deze bedragen worden met de helft verminderd vanaf het 11de jaar.

Het totale bedrag van de vermindering kan per belastingplichtige en per belastbaar tijdperk het totale bedrag van de interesten, betalingen en bijdragen, daadwerkelijk tijdens het belastbare tijdperk betaald, nooit overschrijden.

De **toekenningsvoorwaarden** zijn het bestaan van een overeenkomst voor hypotheccair krediet gesloten vanaf 1 januari 2016 en, in voorkomend geval, van een levensverzekering daarvoor. Ook is een looptijd van minimum 10 jaar vereist. Verder moet het gaan om een krediet aangegaan om de eigendom van een eigen en enige woning te verwerven, zelfs gedeeltelijk. Hierop bestaat één uitzondering. Er wordt met name geen rekening gehouden met andere woningen waarvan de belastingplichtige ingevolge erfenis of schenking mede-eigenaar, naakte eigenaar of vruchtgebruiker is geworden, noch met de andere woningen verhuurd via een sociaal vastgoedkantoor of een openbare huisvestingsmaatschappij.

De **toekenning van de Chèque Habitat** heeft de vorm van een forfaitair en individueel voordeel dat omgezet wordt in een belastingkrediet. Dit voordeel zal worden toegekend vanaf het belastingjaar dat volgt op het jaar van het sluiten van de overeenkomst. De belastingplichtige kan maximaal 20 jaar genieten van dit voordeel én na 10 jaar wordt het voordeel voor de helft verminderd. Ter controle vindt een **jaarlijkse verificatie van de naleving** van de toekenningsvoorwaarden plaats.

5.4.3. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opteerde voor een algemene fiscale hervorming, waarbij de woonbonus vanaf 1 januari 2017 vervangen wordt door een korting op de registratierechten. Tot en met een aankoop van 175 000 euro zullen er geen registratierechten betaald moeten worden. Dit abbatment wordt geplafonneerd tot aankopen van 500 000 euro. Boven dit bedrag gelden de gebruikelijke registratierechten van 12,5 procent. De betrokken wetteksten moeten op het ogenblik van de redactie van dit jaarverslag nog door het Brusselse Parlement worden goedgekeurd.

5.5. Digitalisering van de fiscale attesten

Het **Koninklijk Besluit tot Uitvoering van het Wetboek Inkomstenbelastingen 1992** onderwerpt de toekenning van een gewestelijk belastingvoordeel en/of een federale belastingvermindering voor interesten en kapitaalaflossingen van hypotheccaire leningen aan de voorwaarde dat de belastingplichtige over een **attest** beschikt waarvan **de modellen worden vastgesteld door de Minister van Financiën** en dat wordt **uitgereikt door de kredietgever**. Het betreft, enerzijds, een **eenmalig basisattest** en, anderzijds, een **jaarlijks betalingsattest**. **In 2016** heeft het bericht van de Algemene Administratie van de Fiscaliteit van de FOD Financiën een **nieuw model van attest** opgelegd. Dit integreert de gegevens van het basisattest en de gegevens van het betalingsattest in **één en hetzelfde “attest 281.61”**.

Ontwikkelingen inzake hypothecair krediet

Voor de hypothecaire leningen die werden **gesloten vanaf 1 januari 2016** geldt dus dit nieuwe attest 281.61 als basis- en als betalingsattest. Echter, wat betreft de hypothecaire leningen die werden **gesloten vóór 1 januari 2016** geldt het nieuwe attest 281.61 enkel als betalingsattest. Het papieren basisattest moet dus nog ter beschikking gehouden worden van de FOD Financiën.

In het kader van het **project Hippofill** en het wetsontwerp houdende de elektronische uitwisseling van gegevens met betrekking tot de hypothecaire leningen en individuele levensverzekeringen, **zal het nieuwe attest 281.61 toegevoegd worden aan de Belcotax-on-web applicatie** om de kredietgevers toe te laten bepaalde gegevens elektronisch mee te delen aan de FOD Financiën. Het doel van het project Hippofill is dus om de codes van de belastingaangifte met betrekking tot de woningfiscaliteit vooraf mee te delen om de belastingbetaler te helpen om zijn belastingaangifte in te vullen.

5.6. De samenwerking met het Notariaat

5.6.1. Digitalisering van de communicatie tussen kredietgevers en notarissen

Met het oog op het **optimaliseren en efficiënter maken van de communicatie** tussen het Notariaat en de kredietgevers werd in een **digitale werkwijze** voorzien in een aantal prioritaire domeinen van de kredietverstrekking en het kredietbeheer.

Sinds 1 mei 2016 maken de financiële instellingen en notarissen uitsluitend nog gebruik van de 'belnot' emailadressen van de notarissen (dus @belnot.be, maar ook @notaire.be, @notaris.be en @notar.be). Bovendien werden vanaf 1 juli 2016 **deze e-mails beveiligd** via het gebruik van het Transport Layer Security (TLS) internet protocol (encryptie van de emails).

Sinds 2 mei 2016 stelt **CREDOC**, de ICT-pijler van de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, een nieuwe versie van zijn **"kredieten"-applicatie** ter beschikking van de notarissen voor de toezending van hun verzoeken inzake hypothecair krediet. Dankzij die app zal het bijvoorbeeld voldoende zijn dat de notaris de naam van de instelling, het concrete verzoek (opheffing-doorhaling, (informatieve) afrekening, actualisering van een afrekening, ontlasting van één van de kredietnemers, uitstel verlijden notariële akte, enz.) en de taal van de cliënt van de kredietgever kiest, opdat het bericht automatisch naar het juiste e-mailadres van de kredietgever wordt verstuurd. De kredietgever zal dan vanwege het belnot-adres van de notaris een e-mail met gestructureerde informatie ontvangen.

5.6.2. De bijwerking van het Protocol van 2007

Een interprofessionele Werkgroep "Notariaat – Kredietinstellingen – Hypotheekbewaarders" stelde destijds een **Protocolakkoord op met het oog op een grotere doeltreffendheid in de samenwerking tussen notarissen en hypothecaire kredietgevers**. Dit Protocol, dat Febelfin, Assuralia en de Federatie van het Notariaat ondertekenden, werd voor het eerst in 2005 verspreid en in 2007 voor het eerst bijgewerkt. Het is een evolutief document. Eind 2016 werd de grondige bijwerking aangevat om het document in overeenstemming te brengen met een aantal nieuwe verworvenheden voortvloeiend uit de talrijke nuttige contacten met de Federatie van het Notariaat.

Het Protocol krijgt een **logischere structuur**, zal nauwkeuriger het toepassingsgebied van de verschillende topics bepalen en zal aansluiten bij de wet van 22 april 2016. Het zal eveneens een aantal **nieuwe topics** regelen, waaronder de problematiek van de sociale en fiscale notificaties bij omzetting van volmacht tot hypotheekeren. Er zal ook nagegaan worden of de verschillende drietalige aktemodellen bij de topics uit het Protocol eventueel moeten geactualiseerd worden.

Ontwikkelingen inzake hypothecair krediet

5.7. Wetgevend initiatief ter verlenging van de geldigheidsduur van de hypothecaire inschrijving

De geldigheidsduur van de hypothecaire inschrijvingen werd vanaf 1 januari 1993 van 15 op **30 jaar** gebracht. Die geldigheidsduur van de inschrijving **zou verder verlengd moeten worden**, voornamelijk om latere kredietvoorschotten te vergemakkelijken, rekening houdend met de verlenging van de levensduur en de vergrijzing.

Sinds de jaren 1990 werken de kredietgevers met kredietopeningen van onbepaalde duur met wederopnamemogelijkheid en met hypotheek voor toekomstige schuldvorderingen. Wederopnames dienen bijvoorbeeld voor het spreiden van verbouwingen in de tijd, het uitvoeren van werken voor energiebesparing of comfortverbetering, het financieren van de opleg na (echt)scheiding om de andere partner te vergoeden, het aanpassen van de woning aan de noden van leeftijd of handicap, het ombouwen van de woning tot een kangoeroewoning of een intergenerationale woning, het aankopen van een tweede verblijf of een opbrengstwoning.

De verlenging van de geldigheidsduur van de hypothecaire inschrijving en dus de **versoepeling van de mogelijkheid later een nieuw kredietvoorschot te kunnen aangaan**, onder meer met het oog op het milieuzuiniger maken van de woning, past perfect in het kader van verscheidene overheidsinitiatieven, zoals het door de Vlaamse Regering voorgenomen Renovatiepact, waaraan de BVK meewerkt als lid van een werkgroep Financiële ondersteuningsmaatregelen.

Het is **niet de bedoeling de looptijd van de woningkredieten zelf te verlengen**, maar die van de inschrijving van de zakelijke waarborg voor die kredieten, om te kunnen rekening houden met de reële behoeften van de kredietnemers.

Een verlenging van de geldigheidsduur van de hypothecaire inschrijving betekent **minder kosten en administratie voor personen** die in de laatste jaren van de dertigjarige geldigheidsduur in het kader van hun kredietopening of hun hypotheek voor alle sommen bijvoorbeeld hun woning willen aanpassen of verbeteren.

Kredietnemers zien in de context van die doeltreffende werkwijzen van kredietopening en hypotheek voor alle sommen de zin van kosten omwille van de vereiste vernieuwingen van de inschrijving wegens de te korte geldigheidsduur van de inschrijving, al weze het dertig jaar, niet in.

Het komt hun inderdaad niet coherent over enerzijds over een nuttig kredietinstrument op lange termijn te kunnen beschikken, namelijk een kredietopening van onbepaalde duur met een hypotheek voor alle sommen, en anderzijds op een bepaald ogenblik een aantal kosten te moeten betalen omdat de wetgever nu eenmaal een moment bepaald heeft voor vernieuwing - voor opnieuw 30 jaar - van de hypothecaire inschrijving.

Vandaag staan de kredietnemers dus voor de keuze. **Ofwel vernieuwen ze de inschrijving** en moeten ze kosten betalen, **ofwel vernieuwen ze niet maar dan verliezen ze bij woonkredieten de fiscale voordelen**. Men onderkent dus onmiddellijk het nut van een verlenging van de geldigheidsduur van de inschrijving.

Er is ook een **belangrijk fiscaal argument**. Naar de interpretatie van de belastingadministratie zou niet alleen een krediet minstens tien jaar moeten duren om fiscale voordelen te kunnen genieten, maar ook de hypothecaire inschrijving die voor dat krediet geldt. Gezien het vervallen van de geldigheidsduur na 30 jaar is dat niet steeds het geval wanneer bijvoorbeeld in het kader van een kredietopening van onbepaalde duur een nieuw krediet van 15 jaar wordt aangegaan in het 23ste jaar van die kredietopening waarvoor in het begin een hypotheek werd bedongen en ingeschreven. Deze interpretatie leidt ertoe dat onaangepaste oplossingen moeten gezocht worden, onder meer door de kredietnemers, maar ook de hypotheekondernemingen, op te zadelen met vervroegde vernieuwingen van de bestaande hypothecaire inschrijvingen, dus met nutteloze administratie en kosten.

De vergunning als kredietgever
en de inschrijving als
kredietbemiddelaar

De vergunning als kredietgever en de inschrijving als kredietbemiddelaar

6

6. De vergunning als kredietgever en de inschrijving als kredietbemiddelaar

6.1. De vergunning als kredietgever

Om hun **vergunning aan te vragen bij de FSMA** dienen kredietgevers aan bepaalde **voorwaarden** te voldoen. Een van de voorwaarden die vastgelegd zijn in Boek VII van het WER, is met name de **voorafgaande goedkeuring van de modelovereenkomsten** van de kredietgevers **door de FOD Economie**.

Ter herinnering, **kredietgevers die reeds actief en geldig ingeschreven waren voor 1 november 2014** beschikken over een **overgangperiode van 18 maanden vanaf 1 november 2015** (datum van de inwerkingtreding van Hoofdstuk 4 van Titel 4 van Boek VII van het WER) om hun definitieve **vergunning** aan te vragen bij de FSMA. Zij beschikken dus over een **voorlopige vergunning tot 30 april 2017**.

Talrijke kredietgevers die lid zijn van de BVK uitten evenwel **hun bezorgdheid** over de huidige voorwaarde die een voorafgaande goedkeuring oplegt van de modelovereenkomsten door de FOD Economie. Eind 2016 hadden talrijke kredietgevers van de FOD Economie immers nog geen goedkeuring ontvangen aangaande hun modelovereenkomsten. Zij vrezen daarom hun vergunning niet te kunnen aanvragen op 30 april 2017, met als gevolg de **onmogelijkheid om hun activiteiten voort te zetten**.

De BVK nam naar aanleiding van dit probleem contact op met het kabinet Economie met de bedoeling een oplossing uit te werken. Uiteindelijk werd een compromis gevonden dat zal worden verwerkt in een wet houdende diverse bepalingen (voor publicatie begin 2017). Deze wet bepaalt, voor **kredietgevers die over een voorlopige vergunning beschikken**, dat de **voorwaarde** volgens welke de modelovereenkomsten vooraf door de FOD Economie moeten worden goedgekeurd, wordt vervangen door een voorwaarde die oplegt dat de modelovereenkomsten **ter goedkeuring moeten zijn overgemaakt aan de FOD Economie** en dit zowel voor hypothecair krediet als consumentenkrediet. De kredietgevers zullen dus **hun vergunning kunnen aanvragen als ze het bewijs leveren dat ze hun modelovereenkomsten ter goedkeuring hebben overgemaakt aan de FOD Economie**, uiteraard op voorwaarde dat ze aan alle andere vergunningsvoorwaarden voldoen.

Deze versoepeling van de wet geldt dus enkel voor kredietgevers die reeds over een voorlopige vergunning beschikken. Voor de **nieuwe kredietgevers blijft de verplichting om voorafgaandelijk hun modelovereenkomsten te laten goedkeuren** behouden. In dit geval zal de FOD Economie zich moeten uitspreken binnen een termijn van vier maanden.

De vergunning als kredietgever en de inschrijving als kredietbemiddelaar

6.2. De inschrijving als kredietbemiddelaar

Bepaalde kredietgevers die de activiteit van bemiddelaar uitoefenen en bepaalde kredietbemiddelaars genieten nog steeds van een **overgangsbepaling**: de vennootschappen die actief waren **vóór 1 november 2014** beschikken over een **voorlopige vergunning of inschrijving** en hebben nog **tot 30 april 2017** om hun **vergunnings- of inschrijvingsdossier in te dienen** bij de FSMA.

Naar het jaareinde toe heeft de FSMA **individueel** contact opgenomen met bepaalde nog niet ingeschreven bemiddelaars om hen aan te moedigen niet langer dan nodig te wachten om hun inschrijvingsaanvraag in te dienen aangezien de uiterste datum van **30 april 2017** snel dichterbij komt.

De BVK van haar kant nam eveneens contact op met haar leden opdat zij hun bemiddelaars erop zouden wijzen dat **het belangrijk is om hun inschrijving zo snel mogelijk aan te vragen**. Veel bemiddelaars wachten blijkbaar begin 2017 af om hun aanvraag te doen, met name rekening houdend met het feit dat de **verplichte bijscholing** begint te lopen tijdens het jaar volgend op de inschrijvingsaanvraag. Het risico bestaat echter dat de FSMA begin 2017 overstelpt zal worden met aanvragen met als gevolg een vertraging in het onderzoek van de verschillende inschrijvingsdossiers.

Op **30 november 2016** waren **2597 bemiddelaars** reeds ingeschreven voor **consumentenkrediet** en **2332** voor **hypothecair krediet**. Voor **consumentenkrediet 639** als **makelaar**, **1548** als **verbonden agent** en **410** als **agent in nevenfunctie** (362 van type 1 en 48 van type 2). Voor **hypothecair krediet 739** als **makelaar**, **1546** als **verbonden agent** en **47** als **subagent**.

6.3. Het belang van een goede beroepskennis voor de kredietbemiddelaars

In **2013** nam de BVK het **initiatief** om buiten elke wettelijke verplichting, **de kennisvereisten inzake consumentenkrediet strenger te maken** voor de kredietbemiddelaars en de personen in contact met het publiek (PCP). In samenwerking met COMEOS en Febelfin Academy werd een **verplicht examen** opgesteld, voorafgegaan door een **opleiding** voor kredietbemiddelaars en hun PCP's. Dit **initiatief van de sector** was perfect verdedigbaar aangezien bankagenten en hun PCP's reeds onderworpen waren aan vereisten inzake beroepskennis onder de wet van 22 maart 2006 betreffende de bemiddeling in bank- en beleggingsdiensten en de distributie van financiële instrumenten.

Met deze maatregel wou de sector de **garantie** bieden dat de kredietgevers, de professionele kredietbemiddelaars, de bemiddelaars in winkels alsook hun PCP's **over een actieve kennis zouden beschikken met betrekking tot consumentenkrediet**. De **techniciteit** en de **complexiteit** van de kredietverlening en de **specificiteit van de wetgeving** die erop betrekking heeft, vergen goede kennis van de materie. Bovendien is correcte informatie verstrekt door bekwaame bemiddelaars in het belang van eenieder met het oog op een gezonde kredietrelatie.

De beslissing van de sector heeft ongetwijfeld voor een **positieve dynamiek** gezorgd in de sector van de bemiddeling in consumentenkrediet. Kredietverstrekkers die lid zijn van de BVK hebben bijvoorbeeld deze gelegenheid vaak aangegrepen om voorbereidende opleidingen voor hun bemiddelaars te voorzien.

In het kader van de **opstelling van Boek VII van het Wetboek van economisch recht (WER)** in 2015 en de uitwerking van het **wettelijk statuut van de kredietbemiddelaars**, zowel in consumentenkrediet als in hypothecair krediet, werd het sectorale initiatief gevolgd door de wetgever. De kennisvereisten zijn **ondertussen wettelijk verplicht** sinds **1 november 2015**, maar ook uitgebreid naar alle kredietgevers, bemiddelaars en hun PCP's. Meer details daaromtrent vindt u in het vorige jaarverslag.

De vergunning als kredietgever en de inschrijving als kredietbemiddelaar

Febelfin Academy speelt hier een belangrijke rol als opleidings- en examencenter dat erkend is door de FSMA.

Tussen 1 januari 2016 en 1 november 2016 hadden reeds meer dan **7.600 kredietbemiddelaars** het examen afgelegd bij Febelfin Academy. Het examen voor kredietbemiddelaar bestaat uit **drie modules**:

- Module 1 : Algemene principes (verplicht).
- Module 2 : Consumentenkrediet (optioneel).
- Module 3 : Hypothecair krediet (optioneel).

De **eerste module** is **verplicht**, maar **de tweede en derde module** zijn **optioneel** naargelang de activiteit van de bemiddelaar. Zo zal bijvoorbeeld een verbonden agent in consumentenkrediet moeten slagen voor de modules 1 en 2, maar zal hij niet verplicht zijn om te slagen voor module 3 over hypothecair krediet. Een makelaar die zowel actief is in consumentenkrediet als hypothecair krediet zal dan weer moeten slagen voor de drie modules.

Examen Krediet 2016 per submodule (01/01/2016 - 08/11/2016)	Aantal afgelegde examens	Gemiddelde score	Slaagpercentage (%)
Module 1. Algemene principes			
Beroepskennis	4684	76%	92
Basiskennis ¹	2885	63%	73
Module 2. Consumentenkrediet			
Beroepskennis	4585	77%	92
Basiskennis ²	2704	71%	87
Module 3. Hypothecair krediet	2787	80%	95
Totaal	17645	73%	88

BRON : FEBELFIN ACADEMY.

1. Inzake consumentenkrediet genieten agents in nevenfunctie die uitsluitend verrichtingen op afbetaling aanbieden voor de aankoop van goederen en diensten die zij aanbieden een soepeler regime omdat ze enkel over een **basiskennis** dienen te beschikken, dit wil zeggen een minder grondige kennis dan de beroepskennis.
2. Idem.

De vergunning als kredietgever en de inschrijving als kredietbemiddelaar

6.4. Situatie van de “sub-bemiddelaars” in consumentenkrediet

In de FAQ van de FSMA lezen we dat **sub-bemiddeling in consumentenkrediet verboden is**. Dit standpunt lijkt de mogelijkheden voor de verkoop van consumentenkredieten door trapsgewijze bemiddeling op de helling te plaatsen, zoals bijvoorbeeld:

- de verkoop van een krediet door een makelaar die met een andere makelaar werkt;
- de verkoop van een krediet door bemiddeling van een andere kredietgever die zelf handelt via de bemiddeling van verbonden agenten of makelaars.

Een aantal leden van de BVK hebben de **FSMA individueel bevroegd** over de werkelijke reikwijdte van dit verbod. De FSMA gaf een antwoord op diverse vragen die een brede waaier van mogelijke constructies dekken.

De FSMA vertrekt vanuit de idee dat de term “**onder**”-bemiddeling verwijst naar de situatie waarin de “sub-bemiddelaar” **handelt voor rekening en onder de verantwoordelijkheid van een andere bemiddelaar** (zie definitie van subagent in artikel 1.9., 81°).

Uit het antwoord blijkt dat de FSMA van oordeel is dat:

- **Makelaars onderling kunnen samenwerken.** Daarvoor moeten zij geldig ingeschreven zijn als kredietmakelaar bij de FSMA en moeten ze elk voor hun eigen rekening en onder hun verantwoordelijkheid handelen. Dit is geen vorm van sub-bemiddeling; al deze makelaars zullen de consument moeten informeren over de hoedanigheid waarin ze handelen, evenals van de aard en de omvang van hun bevoegdheden, zowel in de publiciteit als de documenten bestemd voor de klanten (artikel VII.73 WER);
- Een **kredietgever kan de bemiddelaar zijn van een andere kredietgever en de kredieten verkopen van deze laatste via de bemiddeling van zijn eigen personeel, zijn eigen verbonden agenten of makelaars.** De kredietgever die de activiteit van kredietbemiddelaar uitoefent hoeft niet ingeschreven te zijn en **hoeft niet te worden beschouwd als een echte kredietbemiddelaar**. Hij moet uiteraard voor zijn eigen rekening handelen en de verantwoordelijkheid en verplichtingen dragen die wegen op de kredietgever die de activiteit van kredietbemiddelaar uitoefent. Alle partijen moeten de consument informeren over hun hoedanigheid en de aard en de omvang van hun bevoegdheden;
- Ook al stelt het Wetboek van economisch recht de kredietgever die de overeenkomst onmiddellijk overdraagt aan een andere kredietgever gelijk met een kredietbemiddelaar, **deze overdracht heeft geen invloed op de relatie tussen de overdragende kredietgever en zijn eigen bemiddelaars die geen subagenten worden** van de overnemende kredietgever. De erkende kredietgevers kunnen de activiteit van kredietbemiddelaar uitoefenen zonder ingeschreven te zijn en hoeven niet beschouwd te worden als echte bemiddelaars;
- **Uitbesteding van activiteiten in consumentenkrediet is niet verboden** op voorwaarde dat de **externe dienstverlener** geen enkele activiteit uitoefent die voorbehouden is voor bemiddelaars of kredietgevers zonder over een **inschrijving of vergunning** te beschikken. De uitbesteding dient te gebeuren in overeenstemming met de **circulaire PPB 2004/5 van 22 juni van de CBFA** over gezonde beheerpraktijken inzake uitbesteding door kredietinstellingen en beleggingsondernemingen.

De organen van de Vereniging

De organen van de Vereniging

7.1. Raad van Bestuur

Voorzitter **Gérald BOGAERT**, EUROPABANK N.V.

Ondervoorzitters **Joanna VAN BLADEL**, BELFIUS BANK N.V.
Jan DEJONGH, KBC BANK N.V.

Schatbewaarder **Ilse SPINNAEL**, ING BELGIË N.V.

Leden **Maud DELBECQUE**, BNP PARIBAS FORTIS N.V.
Paul HEYMANS, ALLIANZ BENELUX N.V.¹
Céline MOTTE, COFIDIS N.V.
Guy SCHELLINCK, BEOBANK N.V.

Jean Louis DE VALCK, CRELAN N.V.
Philippe D'HAEN, CREDIBE N.V.
Leon ISEBAERT, ATRADIUS CREDIT INSURANCE N.V.
Staf MIROIR, KREFIMA N.V.²
Patricia OOSTERLYNCK, AXA BANK EUROPE N.V.
Stéphane STIERLI, PSA FINANCE BELUX N.V.
Jean VAN DER SPEK, BUY WAY PERSONAL FINANCE N.V.
Bart VERVENNE, ALPHA CREDIT N.V.

De personen van wie de naam vetjes is gedrukt, zijn lid van het Bureau.

¹ Tot 31.10.2016

² Tot 30.09.2016

De organen van de Vereniging

Gérald BOGAERT,
EUROPABANK N.V.

Maud DELBECQUE,
BNP PARIBAS FORTIS N.V.

Jean Louis DE VALCK,
CRELAN N.V.

Joanna VAN BLADEL,
BELFIUS BANK N.V.

Paul HEYMANS,
ALLIANZ BENELUX N.V.
(tot 31.10.2016)

Philippe D'HAEN,
CREDIBE N.V.

Jan DEJONGH,
KBC BANK N.V.

Céline MOTTE,
COFIDIS N.V.

Leon ISEBAERT,
ATRADIUS CREDIT
INSURANCE N.V.

Ilse SPINNAEL,
ING BELGIË N.V.

Guy SCHELLINCK,
BEOBANK N.V.

Staf MIROIR,
KREFIMA N.V.
(tot 30.09.2016)

De organen van de Vereniging

Patricia OOSTERLYNCK,
AXA BANK EUROPE N.V.

Jean VAN DER SPEK,
BUY WAY PERSONAL
FINANCE N.V.

Stéphane STIERLI,
PSA FINANCE BELUX N.V.

Bart VERVENNE,
ALPHA CREDIT N.V.

7.2. Secretariaat

Ivo VAN BULCK,
Secretary General
UPC-BVK,
Director Commercial
Banking FEBELFIN

Jozef T'JAMPENS¹,
Senior Counsel

Astrid MOENECLAEY,
Junior Counsel

Frans MEEL,
Senior Counsel

Camille CARLIER,
Junior Counsel

Christa VANHOUTTE,
Assistant

1. Dhr. T'Jampens is op 01.01.2017 met pensioen gegaan.

De organen van de Vereniging

7.3. Technische commissies

JURIDISCHE COMMISSIE CONSUMENTENKREDIET

Voorzitter : A. SENEAL (CRELAN)

Effectieve leden:

John VERLAET	ALPHA CREDIT	Michèle DIGNEFFE	ELANTIS
Manon PFLEIDERER	ARGENTA SPAARBANK	Auréliana CAPETO-TORRES	ELANTIS
Kim DE TEMMERMAN	ARGENTA SPAARBANK	Filip KERCKAERT	EUROPABANK
Francesca PAPASIDERIS	ARGENTA SPAARBANK	Hugues BRIGODE	FIMASER
Raf VAN DEN BORG	ARGENTA SPAARBANK	Thierry GOSSET	FIMASER
Quentin LORSIGNOL	ATRADIUS CREDIT INSURANCE	Stanislas LEROY	FIMASER
Hilde VAN LOOK	AXA BANK EUROPE	Hugues LUCET	FIMASER
Piet OSTYN	BANK DEGROOF PETERCAM	Martine VAN DER BAARS	GENERAL MOTORS
Frieda SEGHERS	BANK J. VAN BREDA & CO	Jelle VANDENBROUCKE	ING BELGIE
Cindy OCKERMAN	BANQUE CPH	Raphaël BISCARI	ING BELGIE
Deborah GILMAIRE	BELFIUS BANK	Karliën AERTS	KBC BANK
Arnaud VANWELKENHUYZEN	BELFIUS BANK	Annick DE WILDE	KBC BANK
Jacqueline WGEUW	BEOBANK	Guy VAN DE WALLE	KREFIMA
Ann RUTSAERT	BMW FINANCIAL SERVICES BELGIUM	Karl MOONS	RECORD BANK
Michaël FABER	BMW FINANCIAL SERVICES BELGIUM	Anne-Françoise FAUVILLE	RECORD BANK
Evelien VAN WEZEL	BNP PARIBAS FORTIS	Baudouin BOONE	SAINT-BRICE
Frédéric DE BLEYE	BPOST BANK	Elke VANNESTE	SANTANDER CONSUMER FINANCE BENELUX
Evi VAN DEN BROECK	BPOST BANK	Jeffrey SINOO	SANTANDER CONSUMER FINANCE BENELUX
Els HONORE	BPOST BANK		
An VANPETEGHEM	BUY WAY PERSONAL FINANCE		
Vincent MERCENIER	BUY WAY PERSONAL FINANCE		
Laure BECOUSSE	COFIDIS		
Christophe LUZZI	COFIDIS		
Alain SENEAL	CRELAN		

COMMISSIE VOOR FINANCIËLE EN ECONOMISCHE AANGELEGENHEDEN

Voorzitter: J.L. DE VALCK (CRELAN)

Effectieve leden:

Géraldine GOBLET	AG INSURANCE	Marnic DE ROOSE	DELTA LLOYD LIFE
John VERLAET	ALPHA CREDIT	Didier DEBRULLE	DELTA LLOYD LIFE
Kim DE TEMMERMAN	ARGENTA SPAARBANK	Luc JANSSENS	EB-LEASE
Raf VAN DEN BORG	ARGENTA SPAARBANK	Stanislas LEROY	FIMASER
John DECLEYN	ATRADIUS CREDIT INSURANCE	Hugues LUCET	FIMASER
Anne BINARD	AXA BANK EUROPE	David JONCKHEERE	ING BELGIE
Wesley VANHOUTTE	BANK J. VAN BREDA & CO	Micheline VERMEULEN	ING BELGIE
Viviane MEYNEN	BELFIUS BANK	Mia NEYENS	ING BELGIE
Frédéric FIGLAK	BELFIUS BANK	Sébastien LINDER	ING BELGIE
Guy de BIE	BEOBANK	Ingrid DE BONDT	KBC BANK
Greet VAN CRIEKINGEN	BNP PARIBAS FORTIS	Lutgarde DE LOMBAERDE	KBC BANK
Anneleen VERDUYCKT	BNP PARIBAS FORTIS	Steven DE FLEURQUIN	KBC BANK
Nadia EL MEHDI	BNP PARIBAS FORTIS	Sven DRIESSEN	KREFIMA
Sébastien DEGAND	BNP PARIBAS FORTIS	Jo JANSSENS	RECORD BANK
Evi VAN DEN BROECK	BPOST BANK	Erik CASIER	RECORD BANK
Evy VANHEMELEN	BUY WAY PERSONAL FINANCE	Ann ROTSAERT	RECORD BANK
Sébastien SIMON	COFIDIS	Julie DELARUELLE	SANTANDER CONSUMER FINANCE BENELUX
Jean-Louis DE VALCK	CRELAN		

De organen van de Vereniging

JURIDISCHE COMMISSIE HYPOTHECAIR KREDIET

Voorzitters: P. HEYMANS (ALLIANZ BENELUX) (tot 31.10.2016)

Ph. D'HAEN (CREDIBE) (vanaf 01.11.2016)

Ondervoorzitter: E. CASIER (RECORD BANK) (vanaf 01.11.2016)

Effectieve leden:

Hugo BEKAERT	AG INSURANCE	Dirk MEULEMANS	CENTRALE KREDIETVERLENING
Sarah DE WILDE	ALLIANZ BENELUX	Hans SCHRAUWEN	CENTRALE KREDIETVERLENING
Luc DEWOLF	ALLIANZ BENELUX	Richie VERBRUGGEN	CENTRALE KREDIETVERLENING
Luc PLUYMERS	ALLIANZ BENELUX	Philippe D'HAEN	CREDIBE
Manon PFLEIDERER	ARGENTA SPAARBANK	Martine DETHISE	CREFIUS
Raf VAN DEN BORG	ARGENTA SPAARBANK	Vincent SCHUERMANS	CRELAN
Kim DE TEMMERMAN	ARGENTA SPAARBANK	Jan TORFS	CRELAN
Francesca PAPASIDERIS	ARGENTA SPAARBANK	Françoise COULON	CRELAN
Quentin LORSIGNOL	ATRADIUS CREDIT INSURANCE	Audrey MANCHE	DELTA LLOYD LIFE
Thomas WAGEMANS	AXA BANK EUROPE	Michèle DIGNEFFE	ELANTIS
Hilde VAN LOOK	AXA BANK EUROPE	Philippe DEMAZY	ELANTIS
Anne BINARD	AXA BANK EUROPE	Filip KERCKAERT	EUROPABANK
Maarten BISSCHOPS	BANK J. VAN BRED A & CO	John MACHIELS	FEDERALE VERZEKERING
Alain MOREELS	BANK NAGELMACKERS	Anne-Pascale VANDERIJST	FEDERALE VERZEKERING
Christophe VANDENDORPE	BANK NAGELMACKERS	Kim STEEN	FEDERALE VERZEKERING
Viviane MEYNEN	BELFIUS BANK	Micheline VERMEULEN	ING BELGIE
Anaïs VAN HECKE	BELFIUS BANK	Jelle VANDENBROUCKE	ING BELGIE
Arnaud VANWELKENHUYZEN	BELFIUS BANK	Séverine DAVIDTS	ING BELGIE
Deborah GILMAIRE	BELFIUS BANK	Karliën AERTS	KBC BANK
Sandrine CLERCKX	BEOBANK	Annick DE WILDE	KBC BANK
Bart DE MEESTER	BNP PARIBAS FORTIS	Guy VAN DE WALLE	KREFIMA
Luc VAN DER STOCKT	BNP PARIBAS FORTIS	Erik CASIER	RECORD BANK
Evelien VAN WEZEL	BNP PARIBAS FORTIS	Tania ROMBAUT	VDK SPAARBANK
Evi VAN DEN BROECK	BPOST BANK		
Rudi DERUYTTER	CENTRALE KREDIETVERLENING		

COMMISSIE AUTOFINANCIERINGEN

Voorzitter: S. STIERLI (PSA FINANCE BELUX)

Effectieve leden:

Karen DE RIDDER	ABK BANK	Stephan COHNEN	BMW FINANCIAL SERVICES BELGIUM
Heidi LAMBRECHT	ABK BANK	Evi VAN DEN BROECK	BPOST BANK
Gaëtan VERCRUYSSSE	ALPHA CREDIT	Roland D'HONT	EUROPABANK
John VERLAET	ALPHA CREDIT	Marc BEYST	FCE BANK
Manon PFLEIDERER	ARGENTA SPAARBANK	Frank VANLAERE	FCE BANK
Kim DE TEMMERMAN	ARGENTA SPAARBANK	Jurgen CLAUS	GENERAL MOTORS
Denis VANDE PUTTE	ATRADIUS CREDIT INSURANCE	Stéphane STIERLI	PSA FINANCE BELUX
Niko DE GROOT	AXA BANK EUROPE	Dirk BAELE	RECORD BANK
Bernard PICOU	BANQUE CPH	Marian DEJONGHE	VOLKSWAGEN D'IETEREN FINANCE
Frédéric FIGLAK	BELFIUS BANK		

De organen van de Vereniging

COMMISSIE KREDIETBEMIDDELAARS

Voorzitter: J. VERLAET (ALPHA CREDIT)

Effectieve leden:

Luc DEWOLF	ALLIANZ BENELUX	Daphne VAN LANCKER	CENTRALE KREDIETVERLENING
Luc PLUYMERS	ALLIANZ BENELUX	Didier HUMBLET	COFIDIS
Marc DEDRY	ALPHA CREDIT	John VERHELST	CREDIBE
Gaëtan VERCRUYSE	ALPHA CREDIT	Hilde VAN NIJVERSEEL	CREDIMO
Bart VERVENNE	ALPHA CREDIT	Dirk DE CONINCK	CRELAN
John VERLAET	ALPHA CREDIT	Marnic DE ROOSE	DELTA LLOYD LIFE
Brenda LIORIS	ARGENTA SPAARBANK	Didier DEBRULLE	DELTA LLOYD LIFE
Manon PFLEIDERER	ARGENTA SPAARBANK	Michèle DIGNEFFE	ELANTIS
Denis VANDE PUTTE	ATRADIUS CREDIT INSURANCE	Roland D'HONT	EUROPABANK
Karine KENNIS	AXA BANK EUROPE	Hugues LUCET	FIMASER
Wim WAUTERS	BELFIUS BANK	Thierry GOSSET	FIMASER
Gerd VAN HERREWEGE	BELFIUS BANK	Dominique SZCZURKO	FIMASER
Arnaud VANWELKENHUYZEN	BELFIUS BANK	Stanislas LEROY	FIMASER
Jacqueline WGEUW	BEOBANK	Magali SMITS	ING BELGIE
Guy SCHELLINCK	BEOBANK	Johan VANDENBERGHE	PATRONALE LIFE
Sandrine CLERCKX	BEOBANK	Filip MOEYKENS	PATRONALE LIFE
Erik HAEZEBROUCK	BNP PARIBAS FORTIS	Marc VANDENBUSSCHE	RECORD BANK
Philippe RONDIA	BNP PARIBAS FORTIS	Jo JANSSENS	RECORD BANK
Evi VAN DEN BROECK	BPOST BANK	Baudouin BOONE	SAINT-BRICE
Ugo SETTI	BUY WAY PERSONAL FINANCE	Steve LEJEUNE	SANTANDER CONSUMER FINANCE BENELUX
Vincent MERCENIER	BUY WAY PERSONAL FINANCE		

7.4. Ledenlijst op 31 december 2016

ABK BANK C.V.B.A.	ELANTIS S.A.
AG INSURANCE N.V.	EOS AREMAS BELGIUM N.V.
ALLIANZ BENELUX N.V.	EULER HERMES CREDIT INSURANCE N.V.
ALPHA CREDIT N.V.	EUROPABANK N.V.
ARGENTA SPAARBANK N.V.	FCE BANK plc
ATRADIUS CREDIT INSURANCE N.V.	FEDERALE VERZEKERING C.V.
AXA BANK EUROPE N.V.	FIMASER N.V.
BANK DEGROOF PETERCAM N.V.	FONDS DU LOGEMENT WALLON S.C.
BANK J. VAN BREDA & Co G.C.V.	GENERAL MOTORS ACCEPTANCE CORPORATION, CONTINENTAL
BANK NAGELMACKERS N.V.	ING BELGIË N.V.
BANQUE CPH S.C.R.L.	KBC BANK N.V.
BCC CORPORATE N.V.	KEYTRADE BANK N.V.
BELFIUS BANK N.V.	KREFIMA N.V.
BEOBANK N.V.	L'ENTR'AIDE FINANCIERE DU TOURNAISIS S.A.
BINCKBANK N.V.	ONESTO KREDIETMAATSCHAPPIJ N.V.
BMW FINANCIAL SERVICES BELGIUM N.V.	PATRONALE LIFE N.V.
BNP PARIBAS FORTIS N.V.	PSA FINANCE BELUX N.V.
BPOST BANK N.V.	P&V VERZEKERINGEN C.V.
BUY WAY PERSONAL FINANCE N.V.	RECORD BANK N.V.
CBC BANQUE S.A.	RECORD CREDIT SERVICES C.V.B.A.
CENTRALE KREDIETVERLENING N.V.	SAINT-BRICE S.A.
COFIDIS N.V.	SANTANDER CONSUMER FINANCE BENELUX B.V.
CREAFIN N.V.	SOCIETE WALLONNE DU CREDIT SOCIAL S.A.
CREDIBE N.V.	TELENET FINANCE B.V.B.A.
CREDIMO N.V.	VDK SPAARBANK N.V.
CRELAN N.V.	VOLKSWAGEN D'IETEREN FINANCE N.V.
DELEN PRIVATE BANK N.V.	
DELTA LLOYD LIFE N.V.	
DHB BANK N.V.	
EB-LEASE N.V.	
	Geassocieerde onderneming:
	HOIST KREDIT AB